

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Даний ДСМ затверджений
Наказом Директора ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»
Від 25.01.2023 р. № 3-ОД/З

Перевірів: Грищенко Олександр Леонідович
підпис

Розробив: Вечеря Карина Станіславівна
підпис

1. Даний ДСМ є власністю ПП «ЮК «Фелікс Арт-А» та не може бути частково або повністю скопійована, тиражована чи розповсюджена без дозволу Директора ПП «ЮК «Фелікс Арт-А».
2. Оригінал даного ДСМ знаходиться у ПКЯ.
3. Даний ДСМ підлягає перегляду кожен рік, факт про підтвердження перегляду заноситься у розділ «Лист обліку змін та актуалізації», у разі необхідності ДСМ видається у новій редакції про що робиться відмітка у єдиному реєстрі ДСМ (Ф.11-01.01).
4. Перегляд здійснює розробник та Керівник з якості.
5. Кількість контрольованих копій внесені до єдиного реєстру ДСМ (Ф.11-01.01).

НВ01

Версія 01 від 01.02.2024

Сторінка 1 з 75

**ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»**

**НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ**

ЗМІСТ

1. МЕТА	3
2. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ	3
3. ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	3
4. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
4.1. Мета верифікації	4
4.2. Загальні принципи та зобов'язання з верифікації	4
4.3. Обсяг верифікації	6
4.3.1. Оцінка повноти та відповідності вимогам ПМЗ звіту оператора та ПМ	7
4.3.2. Оцінка відповідності до затвердженого ПМ	7
4.3.3. Оцінювання даних на відсутність суттєвих викривлень	11
4.3.4. Оцінка можливості надання рекомендацій щодо підвищення ефективності моніторингу та звітності	12
5. ПРОЦЕС ВЕРИФІКАЦІЇ	13
5.1. Переддоговірний етап та отримання інформації від оператора	15
5.2. Стратегічний аналіз	16
5.3. Аналіз ризиків	18
5.4. План верифікації	25
5.5. Детальна верифікація	26
5.5.1. Перевірка процедур, обробки даних та заходів з контролю	27
5.5.2. Детальна перевірка даних	33
5.5.3. Окремі питання, пов'язані з перевіркою правильності застосування методики моніторингу	37
5.6. Відвідування установки	38
5.7. Розгляд викривлень і невідповідностей	40
5.7.1. Викривлення	40
5.7.2. Невідповідність	41
5.7.3. Розгляд викривлень і невідповідностей	42
5.8. Оцінка суттєвості впливу викривлень та невідповідностей	42
5.9. Оформлення верифікаційного звіту та висновок за результатами верифікації	44
5.9.1. Структура верифікаційного звіту	44
5.9.2. Висновок за результатами верифікації	45
5.10. Незалежне рецензування	47
5.11. Внутрішня верифікаційна документація	48
5.12. Затвердження та видача Верифікаційного звіту	50
ДОДАТОК А. ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ	51
ДОДАТОК Б. ПРОЦЕДУРА РОЗРАХУНКУ ВИТРАТ ЧАСУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ВЕРИФІКАЦІЇ	60
ДОДАТОК В. ВИБІРКОВА ПЕРЕВІРКА	66
ДОДАТОК Г. ІНСТРУКЦІЯ ДО ЗАПОВНЕННЯ ФОРМИ ВЕРИФІКАЦІЙНОГО ЗВІТ	70

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

1. МЕТА

Дана настанова з верифікації звіту оператора про викиди парникових газів (далі –НВ) сприяє верифікатору ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»» (далі – ОВ) у розумінні та застосуванні вимог Порядку верифікації звіту оператора про викиди парникових газів (далі – ВЗО).

2. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Дана Настанова поширюється на діяльність ОВ щодо проведення верифікації звітів про викиди парникових газів відповідно до Постанови КМУ №959 від 23.09.2020 «Про затвердження Порядку верифікації звіту оператора про викиди парникових газів».

Цей опис процесу та відповідної документації застосовується до ОВ та до всіх провідних аудиторів з верифікації, аудиторів з верифікації і фахівців з технічних питань, зареєстрованих у ОВ.

Верифікаційна оцінка проводиться щорічно і охоплює період моніторингу календарного року. Вона стосується визначення викидів парникових газів, спричинених установкою, і включає в себе верифікацію діючої системи та процедур моніторингу.

3. ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Відповідно до:

- Закону України 377-ІХ від 12.12.2019 «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів»;
- Постанови КМУ №880 від 23.09.2020 «Про затвердження переліку видів діяльності, викиди парникових газів в результаті провадження яких підлягають моніторингу, звітності та верифікації»;
- Постанови КМУ №959 від 23.09.2020 «Про затвердження Порядку верифікації звіту оператора про викиди парникових газів»;
- Постанови КМУ №960 від 23.09.2020 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів»;
- Рекомендацій з верифікації звіту оператора про викиди парникових газів (проєкт);
- Загальних рекомендацій з дотримання вимог до моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів (проєкт);
- Наказу Міндовкілля від 15.06.2021 № 404 «Про затвердження Методичних рекомендацій з оцінки викидів парникових газів за видами діяльності установок»;
- Стандартів ДСТУ ISO 14065 (ISO 14065:2013, IDT) та ДСТУ ISO 140643:2013;

Терміни та скорочення, що використовуються ОВ, надані у Додатку А.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

4. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1. Мета верифікації

Метою верифікації є забезпечення відповідності моніторингу викидів ПГ вимогам ПМЗ, а також надійності і правильності звітування даних про викиди. Ця мета підкріплюється загальними принципами верифікації і зобов'язаннями, викладеними у пункті 3 ВЗО.

В результаті виконання верифікації звіту оператора ОВ надає верифікаційний звіт, в якому з обґрунтованою впевненістю наводить висновок про відсутність або наявності суттєвих викривлень у звіті оператора та надає інформацію, на підставі якої оператор вживатиме заходи для підвищення якості моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів.

4.2. Загальні принципи та зобов'язання з верифікації

Для досягнення мети верифікації і забезпечення достатньої надійності та високої якості верифікації, ОВ повинен перевірити дотримання оператором низки основоположних принципів ПМЗ:

- **точності та повноти** (моніторинг та звітність щодо викидів ПГ повинні бути повними та охоплювати викиди всіх парникових газів, які передбачені для відповідного виду діяльності, від технологічних процесів та спалювання з усіх джерел викидів парникових газів та від усіх матеріальних потоків, які відносяться до відповідного виду діяльності. Оператор зобов'язаний не допускати подвійного обліку викидів ПГ та вживати необхідних заходів для запобігання відсутності даних про викиди ПГ протягом звітного періоду);

- **узгодженості та порівнянності у часі** (моніторинг та звітність щодо викидів ПГ повинні бути узгодженими та співставними в часі. З метою забезпечення узгодженості та співставності в часі моніторингу та звітності оператор використовує однакові методики моніторингу та набори видів даних з урахуванням змін до методик моніторингу, затверджених Міндовкіллям у плані моніторингу);

- **прозорості** (оператор збирає, записує, групує, аналізує та документує дані моніторингу, у тому числі припущення, посилання, дані про діяльність, розрахункові коефіцієнти, у прозорий спосіб, який забезпечує надання ОВ та Міндовкіллю можливості відтворити процес визначення обсягу викидів парникових газів);

- **цілісності методики;**

- **постійного вдосконалення** (під час здійснення моніторингу та звітності оператор забезпечує постійне вдосконалення методик моніторингу з урахуванням рекомендацій, зазначених у верифікаційних звітах).

Крім того, необхідним є дотримання ОВ зазначених у статті 4 Закону про МЗВ та пункті 3 ВЗО принципів верифікації:

- **достовірність верифікації** (ОВ повинен перевірити чи є звіт та дані, що його підтверджують, повними, узгодженими, точними, ґрунтованими на цілісності методики і порівнянності в часі. Недотримання всіх або будь-якого з цих принципів, найімовірніше, вплине

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

на дані звіту, що може призвести до суттєвих викривлень і, отже, порушення основної вимоги достовірності);

— **незалежність ОВ** (верифікатор повинен не тільки не бути власне оператором, але також не мати будь-яких стосунків з оператором, які можуть вплинути на його неупередженість та незалежність. Крім того, верифікатор повинен бути незалежним від Міндовкілля, який несе відповідальність за реалізацію системи МЗВ. Верифікатор організовує свою діяльність у спосіб, що забезпечує його об'єктивність, незалежність та неупередженість. Для цілей цього Порядку повинні застосовуватися відповідні вимоги, викладені у ДСТУ ISO 14065:2015 або інших стандартах, якими його може бути замінено. ОВ не має права проводити верифікацію для оператора, якщо це створює неприйнятний ризик для неупередженості або призводить до конфлікту інтересів. ОВ не має права залучати персонал або підрядників до верифікації звіту оператора, якщо це створює або може створити конфлікт інтересів. ОВ повинен переконатися у відсутності негативного впливу персоналу або підрядників на конфіденційність, об'єктивність, незалежність та неупередженість верифікації. ОВ розробив та опублікував на своїй інтернет-сторінці заяву про неупередженість верифікатора, яка описує його розуміння важливості неупередженості при проведенні робіт з верифікації, засоби забезпечення менеджменту конфлікту інтересів та об'єктивність робіт з верифікації);

— **професійний скептицизм** (верифікатор не повинен автоматично приймати на віру відомості, отримані в ході верифікації, а повинен ретельно їх проаналізувати у відповідності з необхідним рівнем впевненості. Верифікатор завжди повинен усвідомлювати, що можуть існувати обставини, які викликають наявність суттєвих викривлень у звітній інформації про викиди);

— **обґрунтований рівень впевненості** (верифікатор повинен спланувати і здійснити верифікацію таким чином, щоб він міг стверджувати з обґрунтованою впевненістю, що звіт оператора не містить суттєвих викривлень);

— **суттєвість факторів, що враховуються під час формування обсягу та висновків верифікації** (Саме поняття є актуальним, коли верифікатор визначає характер, часові рамки і обсяг заходів з верифікації: планування і розроблення цих заходів здійснюється на основі оцінки ризиків викривлень і невідповідностей, а також на основі будь-якого можливого суттєвого впливу, який вони можуть мати на дані звіту оператора. По-друге, суттєвість має важливе значення при формуванні висновку з верифікації звіту оператора як задовільного. Тільки звіти, які не містять суттєвих викривлень, можуть розглядатися як задовільні). Для установок категорії А та Б (до 500 тис тCO₂-екв/рік) рівень суттєвості становить 5% від загальної величини представлених у звіті обсягів викидів за звітний період, що підлягають верифікації, а для установок категорії В (більше 500 тис тCO₂-екв/рік) – 2%;

— **повнота обсягу верифікації** (Обсяг верифікації визначається заходами, які повинен виконати верифікатор для досягнення мети верифікації: забезпечення того, щоб моніторинг викидів, а також усіх необхідних даних відбувався згідно з вимогами ПМЗ, а у звіті оператора було надано достовірні і правильні дані про викиди (див. детальніше Розділ 4.3 цього Керівництва).

Зобов'язання Оператора:

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

- Надання верифікатору необхідного доступу до книг, записів, інформаційних систем та об'єктів, таким чином, щоб верифікатор міг здійснити перевірку даних та припущень, зроблених організацією, яка верифікується.
- Дотримання запитів верифікатора щодо проведення інтерв'ю, зустрічей або обговорень з працівниками організації, яка верифікується, з будь-яких питань, пов'язаних із послугами, у строки, встановлені верифікатором.
- Надання верифікатору всієї інформації, документації, даних або інших матеріалів або вжиття всіх заходів, необхідних відповідно до системи моніторингу, звітності та верифікації.

Зобов'язання верифікатора:

- Провести верифікацію відповідно до вимог ВЗО.
- Надати верифікаційний звіт за формою, затвердженою Міндовкіллям.
- Верифікатор має право проконсультуватися з адвокатами, інженерами, аналітиками, бухгалтерами чи іншими сторонами, кваліфікацію яких верифікатор вважає необхідною для надання послуг, без будь-яких додаткових платежів/платіжних зобов'язань з боку організації, яка верифікується. Верифікатор може вибирати та залучати таких осіб без попереднього погодження з організацією, яка верифікується, за винятком, якщо організація, яка верифікується, повідомляє верифікатора, що існує конфлікт інтересів, верифікатор буде приймати всіх необхідних заходів для залучення альтернативних радників.
- Верифікатор повинен ефективно, оперативно, вміло і ретельно виконувати послуги відповідно до діючих галузевих стандартів, практики та акредитованих процедур. При виконанні послуг, верифікатор повинен дотримуватися та виконувати всі застосовні закони, правила, норми та стандарти, встановлені юрисдикцією України.
- Верифікатор не гарантує автоматично позитивного верифікаційного висновку.

Конфіденційність:

- Зобов'язання щодо дотримання конфіденційності встановлюються у договорі на верифікацію з кожною організацією.
- Верифікатор, його персонал або будь-які особи, які діють від імені верифікатора, повинні розглядати інформацію з верифікації, отриману чи створену в процесі верифікації або отриману з інших джерел, як конфіденційну та дотримуватися конфіденційності.
- Персонал верифікатора та всі члени групи з верифікації підписують відповідні документи, що вимагають збереження конфіденційності.

4.3. Обсяг верифікації

Для забезпечення відповідності моніторингу даних про викиди ПП вимогам ПМЗ, а також надійності та правильності звітування щодо цих даних, верифікатор повинен оцінити певні елементи, які формують обсяг верифікації.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Аналізування має бути проведене особами, які не брали участі у валідації/верифікації.

4.3.1. Оцінка повноти та відповідності вимогам ПМЗ звіту оператора та ПМ

Затверджений ПМ надає лише короткий опис та посилання на письмові процедури, які були розроблені та повинні підтримуватися і здійснюватися оператором. Підтримка та реалізація процедур є обов'язком оператора та, як правило, не буде ретельно оцінюватись Міндовкіллям. Таким чином, верифікатор відіграє важливу роль в оцінюванні відповідності заходів з контролю та внутрішніх процедур оператора вимогам ПМЗ з точки зору ефективності, належного документування, впровадження та підтримки.

Верифікатор перевіряє правильність та повноту звіту оператора відповідно до вимог, зазначених у затвердженій типовій формі звіту. Це включає в себе, серед іншого, перевірку наступного:

- повноти і правильності заповнення звіту;
- використання адекватних одиниць вимірювання;
- відображення у звіті всіх змін, що відбулися протягом звітного періоду;
- відображення у звіті фактичної ситуації стосовно діяльності оператора та застосованої методики моніторингу на момент утворення викидів.

Упущення, неправильне висвітлення або помилки у звіті повинні розглядатися як викривлення та повинні бути виправлені оператором. Визнання викривлень суттєвими залежить від їх розміру і характеру, а також від конкретних обставин їх виникнення.

Верифікатор критично оцінює ПМ на дотримання вимог ПМЗ. Верифікатор перевіряє ПМ на:

- коректність вибору рівнів точності відповідно до категорій установки та матеріальних потоків;
- достатність доказів необґрунтованих витрат або технічної нездійсненності у разі зниження рівня точності відносно вимог ПМЗ;
- обґрунтування використання спрощеного ПМ, якщо він застосовується;
- якщо використовуються аналізи лабораторій, які не акредитовані за ДСТУ ISO 17025, достатність обґрунтування їх відповідності вимогам, еквівалентним тим, що встановлені цим стандартом;
- письмові процедури, зазначені у ПМ.

Інші питання дотримання вимог ПМЗ перевіряються під час оцінки відповідності звіту оператора та фактичної ситуації на установці.

4.3.2. Оцінка відповідності до затвердженого ПМ

Під час перевірки звітних даних відправною точкою для верифікатора є затверджений ПМ. Спочатку потрібно перевірити, чи був він виконаний оператором правильно, і чи поточна ситуація відповідає затвердженому ПМ.

Типова форма стандартного або спрощеного ПМ містить вимоги до змісту ПМ для операторів, зокрема: опис їх діяльності, застосовані методики моніторингу, письмові процедури,

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

розроблені та впроваджені для забезпечення точності, повноти та узгодженості моніторингу та звітності. Під час перевірки відповідності до ПМ верифікатор повинен перевірити належне виконання різних елементів ПМ. При проведенні такого оцінювання слід враховувати наступне:

1) Перевірка інформації у ПМ щодо меж установки.

У рамках верифікації даних верифікатор повинен перевірити повноту врахування джерел викидів і матеріальних потоків, як описано в затвердженому ПМ.

Перевірка повноти врахування матеріальних потоків потребує підтвердження, наприклад:

- правильності категоризації матеріальних потоків на незначні, мінімальні та значні матеріальні потоки;

- виникнення прогалин у даних або подвійне врахування через те, що окремі джерела викидів або матеріальні потоки відсутні або були неправильно визначені в ПМ або розрахунках викидів;

- відображення фактичного стану справ на установці відносно джерел викидів або матеріальних потоків, перелічених в затвердженому ПМ.

Належний рівень впевненості у повноті врахування джерел викидів і матеріальних потоків, а також правильності їх розмежування, може бути підтверджений за допомогою перехресної перевірки даних про джерела викидів і матеріальні потоки з зовнішніми джерелами даних (наприклад, дані постачальника палива), або за допомогою інших засобів перевірки, фактичного інспектування під час відвідування установки.

Такі перевірки пов'язані з необхідністю отримання верифікатором обґрунтованої впевненості щодо надійності даних та правильного звітування щодо даних про викиди та обсяги діяльності. Зокрема, при проведенні верифікації вперше верифікатор повинен провести ретельне інспектування для перевірки повноти переліку матеріальних потоків і джерел викидів. Верифікатор не повинен обмежуватися виключно тим, що міститься в ПМ, але також взяти до уваги фактичний стан справ.

2) Перевірка процедур, зазначених у затвердженому ПМ.

У рамках перевірок, необхідних згідно з ВЗО, верифікатор повинен оцінити фактичну обробку даних, заходи з контролю і інші письмові процедури, які зазначено в затвердженому ПМ.

Такі перевірки нададуть впевненості верифікатору в надійності заходів з контролю та, в остаточному підсумку, у точності звітних даних. У Розділі 5.5 цього Керівництва та Додатку В пояснюється, як і в якій мірі мають бути виконані такі перевірки.

3) Перевірка визначення обсягів виробничої діяльності.

Завданням верифікатора є не тільки підтвердження правильності даних, а й перевірка відповідності методів, які застосовуються для визначення обсягів виробничої діяльності. Верифікатор повинен звернути особливу увагу на співставність звітних даних із схожими установками. При оцінці інформації про обсяги діяльності необхідно враховувати такі аспекти:

- повинна надаватися інформація про чистий обсяг виробництва продукції, тобто обсяг валового виробництва за мінусом власного споживання та некондиційної продукції;

- інформація про обсяги повинна бути узгоджена з внутрішньою та зовнішньою (наприклад, податковою) звітністю;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

- первинні дані повинні включати обсяги вхідних та вихідних матеріальних потоків (передача теплової енергії, конденсату та ін.) або напівфабрикатів;
- якість даних та контроль якості даних;
- узгодженість цих даних за роками за винятком випадків, коли вноситься зміна до методу визначення обсягів;
- процедури заміщення відсутніх даних, які мають відношення до обсягів виробничої діяльності.

4) Перевірка інформації, яку не включено до затвердженого ПМ.

Верифікатор повинен перевірити інформацію, яка не включається до самого ПМ, але повинна бути представлена Міндовкіллям як обґрунтування разом з ПМ для його затвердження. А саме:

- результати оцінки ризиків, яка була здійснена оператором (якщо верифікатор встановлює, що оператор не виявив властивих ризиків та ризиків системи контролю під час оцінки ризиків, верифікатор зобов'язаний повідомити про це оператора);
- дані, що підтверджують відповідність пороговим значенням невизначеності (якщо відповідно до ПМЗ від оператора вимагається надати підтвердження дотримання порогів невизначеності для даних про діяльність та розрахункових коефіцієнтів, верифікатор підтверджує достовірність інформації, яка використовується для розрахунку невизначеності, як зазначено у плані моніторингу);
- план відбору проб палива і матеріалів (верифікатор перевіряє правильність вибору та застосування методики моніторингу, передбаченої планом моніторингу, а також правильність застосування та виконання плану відбору та аналізу проб).

Також верифікатор повинен перевірити додаткову інформацію щодо представлених даних, наприклад, листування між оператором і Міндовкіллям, зокрема:

- повідомлення про тимчасові зміни в методиці моніторингу; –
- повідомлення про внесення змін до ПМ;
- затвердження змін до ПМ.

Будь-які розбіжності з ПМ повинні бути розглянуті з оператором для отримання пояснення і гарантування того, що вони будуть усунені в найкоротші терміни. Підтверджуючі матеріали можуть включати деталі офіційного листування з Міндовкіллям та всі версії ПМ.

5) Перевірка інформації щодо різних ПМ.

Якщо протягом звітного періоду в ПМ вносилися зміни, верифікатор буде мати справу з різними версіями ПМ. Зміни можуть бути істотними і неістотними.

Істотні зміни в ПМ вимагають їх затвердження Міндовкіллям у ПМ із змінами. Вони набувають чинності після затвердження Міндовкіллям та отримання оператором рішення про затвердження цих змін. Верифікатору слід перевіряти звіт оператора згідно з новим ПМ з цього моменту.

Неістотні зміни мають бути лише повідомлені оператором до Міндовкілля. Затвердження ПМ після їх внесення не вимагається, а ПМ із змінами подається у Міндовкілля до 31 грудня звітного року. Вони вважатимуться чинними з моменту підтвердження отримання повідомлення, якщо оператор не отримає від Міндовкілля заперечення щодо їх неістотності.

**ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»**

***НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ***

Слід зазначити, що ПМЗ дозволяє оператору за певних умов здійснювати моніторинг та звітність відповідно до нового ПМ до отримання затвердження. Оператор може здійснювати моніторинг та звітність з використанням нового ПМ в одній з наступних ситуацій:

- оператор може обґрунтовано припустити, що запропоновані зміни не є істотними;
- моніторинг у відповідності з початковим ПМ призведе до неповноти даних (наприклад, якщо включено додаткове паливо або до установки був доданий новий котел);
- якщо оператор може обґрунтовано припустити, що оновлений ПМ буде затверджено у запропонованому вигляді. Це може бути випадок, коли, наприклад, вводиться додаткове паливо, моніторинг якого буде здійснюватися відповідно до аналогічних вимог (ті ж рівні точності, аналогічне паливо тощо).

У таких випадках верифікатор повинен розглядати новий ПМ з моменту, коли оператор здійснює моніторинг відповідно до нового ПМ. У наведеному вище прикладі це означає, що верифікатор повинен оцінювати дані щодо нового палива та застосування методики моніторингу, пов'язаної з цим паливом, з того моменту, як нове паливо використовується на установці. Під час оцінки виконання ПМ верифікатор повинен брати до уваги все письмове листування між Міндовкіллям та оператором. Якщо Міндовкілля заперечує проти запропонованих змін до ПМ, верифікатор повинен взяти це до уваги при проведенні верифікації.

У разі, коли оператор має сумніви щодо значення зміни або застосування ним нового ПМ до затвердження, ПМЗ вимагає від оператора здійснювати моніторинг та звітність, використовуючи паралельно змінений та початковий ПМ. У таких випадках верифікатор повинен враховувати обидва ПМ, доки оператор не отримає рішення від Міндовкілля з затвердженням змін, або підтвердження, що повідомлення було отримано. З цього моменту верифікатор використовує тільки новий ПМ для перевірки даних.

Нижче наведений алгоритм дій верифікатора, коли ПМ не затверджений, не повний або коли фактичний стан справ на установці не відповідає затвердженому ПМ.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

ВЗО, зобов'язаний відобразити у верифікаційному звіті перелік своїх спостережень. Абзац 18 пункту 3 ВЗО прямо вимагає від верифікатора включити у верифікаційний звіт будь-які невідповідності вимогам ПМЗ, які верифікатор виявив під час верифікації.

Якщо верифікатор виявляє елемент у затвердженому ПМ, який не відповідає вимогам ПМЗ, він інформує оператора і зазначає це у верифікаційному звіті. Наприклад, це може бути у випадку, коли у затвердженому ПМ рівень точності для коефіцієнта викидів не відповідає вимогам ПМЗ. Верифікатор повинен спочатку рекомендувати оператору зв'язатися з Міндовкіллям і усунути цю невідповідність за допомогою корегування ПМ. Якщо вона не була усунена на момент видачі верифікаційного звіту, верифікатор зазначає у верифікаційному звіті, що елемент у затвердженому ПМ не відповідає вимогам ПМЗ.

Це так само стосується випадків, коли фактичний стан справ у межах установки не відповідає вимогам ПМЗ і верифікатор визначає це недотримання вимог. Наприклад, письмові процедури детально не описуються в ПМ, і це означає, що затверджений ПМ може формально відповідати вимогам ПМЗ, але для окремого елемента процедури матиме місце факт недотримання вимог. У такому випадку, коли це недотримання вимог не буде усуненим оператором шляхом погодження з Міндовкіллям до видачі верифікаційного звіту, верифікатор повинен зазначити це у верифікаційному звіті.

Якщо недотримання вимог ПМЗ буде усунено до видачі верифікаційного звіту, верифікатор повинен зафіксувати цей результат у своїй внутрішній верифікаційній документації та не вказувати у верифікаційному звіті.

У випадку, коли недотримання вимог ПМЗ зазначається у верифікаційному звіті, то подальші дії залежать від Міндовкілля:

- якщо недотримання вимог призвело до несуттєвого викривлення, яке не було усунено до видачі верифікаційного звіту, то Міндовкілля оцінює викривлення і, якщо це доречно, робить консервативну оцінку даних про викиди;
- якщо недотримання вимог призвело до суттєвого викривлення, то звіт оператора визнається незадовільним. Міндовкілля виконує консервативну оцінку даних про викиди;
- якщо недотримання вимог не призводить до викривлень, то Міндовкілля може вимагати внесення оператором змін до ПМ.

4.3.4. Оцінка можливості надання рекомендацій щодо підвищення ефективності моніторингу та звітності

З метою підвищення точності, надійності і якості звітних даних, верифікатор зобов'язаний розглядати та оцінювати наявність напрямків для вдосконалення процесу моніторингу та звітності оператора. Особливо це стосується обробки даних, оцінки ризиків, заходів з контролю, оцінки системи контролю та процедур, наведених у затвердженому ПМ. Якщо напрямки для вдосконалення наявні, верифікатор повинен включити у верифікаційний звіт рекомендації щодо вдосконалення. Верифікатор не повинен підказувати у будь-якому вигляді оператору, яким чином він повинен виправити ці недоліки, тому що це надасть верифікатору роль консультанта та поставить під сумнів його незалежність.

5. ПРОЦЕС ВЕРИФІКАЦІЇ

Під час верифікації верифікатор аналізує:

- повноту звіту оператора та плану моніторингу, а також їх відповідність вимогам, визначеним Порядком здійснення моніторингу та звітності;
- відповідність дій оператора затвердженому плану моніторингу;
- наявність або відсутність суттєвих викривлень у звіті оператора;
- можливість надання інформації для вдосконалення моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів.

Процес верифікації складається з низки взаємопов'язаних і взаємозалежних обов'язкових етапів:

1. Переддоговірний етап та отримання інформації від оператора.
2. Стратегічний аналіз.
3. Аналіз ризиків.
4. Складання Плану верифікації.
5. Детальна верифікація.
6. Відвідування установки.
7. Розгляд викривлень і невідповідностей.
8. Оцінка суттєвості впливу викривлень та невідповідностей.
9. Оформлення верифікаційного звіту, що містить висновки за результатами верифікації.
10. Видача верифікаційного звіту.

Орган з верифікації через власний ресурс забезпечує оприлюднення інформації щодо:

- процесу верифікації;
- зобов'язання щодо неупередженості;
- переліку заходів з верифікації, що виконує верифікатор;
- процесу розгляду скарг та апеляцій

Орган з верифікації інформує замовника заздалегідь про інформацію, яку він має намір розмістити у відкритому доступі.

Результати, отримані в процесі верифікації, можуть призвести до необхідності перегляду одного або декількох етапів, що вже були здійснені в процесі верифікації, та, відповідно, внесення змін до цих етапів.

Заходи та етапи верифікації

У наведеній нижче таблиці представлена схема з описом етапів і заходів, які здійснюються під час верифікації, з їх впорядкуванням відповідно до запропонованих строків та послідовності у щорічному циклі надання послуг.

Дата	Заходи та етапи верифікації
------	-----------------------------

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

До видачі верифікаційного звіту	Верифікатор отримує атестат про акредитацію або розширює сферу своєї акредитації для здійснення щорічної верифікації.
До липня (у звітному періоді)	Оператори укладають договори з верифікаторами. Розгляд договору, пропозиції, формування групи з верифікації.
До вересня (у звітному періоді)	<u>Етап 1:</u> • стратегічний аналіз; • перевірка ПМ і дотримання вимог та принципів ПМЗ; • розгляд методів і процесів обліку, обговорення будь-яких доречних питань з оператором і розгляд питань, пов'язаних з невідповідностями та недотриманням вимог; • аналіз ризиків; • детальний план робіт з верифікації та його документування.
До жовтня/листопада (у звітному періоді)	<u>Етап 2:</u> • виконання попередньої детальної верифікації на основі фактичних даних за 6-9 місяців і отримання прогнозу загального обсягу викидів за повний рік; • повторна перевірка ПМ, його впровадження і дотримання вимог і принципів ПМЗ; • перевірка обробки даних, заходів з контролю та процедур ПМ; • розгляд будь-яких питань, пов'язаних з викривленнями, невідповідностями та недотриманням вимог.
До кінця січня/ кінця лютого	<u>Етап 3:</u> • проведення звірок на кінець року, узгодження прогнозних показників на повний рік (за наявності) і фактичного обсягу викидів за повний рік (перевірка повноти та правильності звіту), виявлення аномальних відхилень; • остаточна перевірка ПМ та дотримання вимог і принципів ПМЗ;
Дата	Заходи та етапи верифікації
	• розгляд будь-яких питань, пов'язаних з викривленнями, невідповідностями та недотриманням вимог.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

До кінця лютого/ початку березня	<u>Етап 4:</u> підготовка верифікаційного звіту за відповідною типовою формою. Направлення остаточного верифікаційного звіту до оператора для подальшого подання до Міндовкілля.
До 31 березня	Оператор подає верифікаційний звіт і звіт оператора до Міндовкілля.
До 30 червня	Оператор повинен подати звіт про вдосконалення до Міндовкілля.

5.1. Переддоговірний етап та отримання інформації від оператора

Переддоговірний етап є найбільш важливою початковою фазою, яка передус процесу верифікації. Перш ніж погодитись на завдання з верифікації, верифікатор повинен оцінити свою здатність провести верифікацію для конкретного оператора. Це передбачає виконання верифікатором таких заходів:

1) Оцінка ризиків, пов'язаних з проведенням верифікації

Верифікатор повинен, зокрема, проаналізувати наступне:

- ПМ оператора та звіт оператора, щоб оцінити, які ризики містить в собі завдання з верифікації;
- потенційні ризики щодо неупередженості та незалежності верифікатора;
- ризики, пов'язані з витратами часу на верифікацію (Ф.НВ.01-10 «Розрахунок витрат часу при здійсненні верифікації»).

Ця оцінка має бути повністю задокументована у внутрішній верифікаційній документації (Ф.НВ.01-02) та повинна знайти відображення у договорі з оператором, включно з заходами із зниження цих ризиків. Наприклад, внесення до договору чітких і прозорих умов виділення, за необхідності, більшого часу для виконання конкретного завдання з верифікації.

2) Ознайомлення з інформацією, наданою оператором

Для здійснення заходів переддоговірного етапу оператор повинен надати верифікатору наступну інформацію:

- 1) останню версію ПМ, а також усі попередні версії плану моніторингу, затверджені Міндовкіллям;
- 2) оцінку властивих ризиків і ризиків системи контролю оператора відповідно до ПМЗ і загальний опис системи контролю;
- 3) процедури, зазначені в затвердженому плані моніторингу, у тому числі процедури обробки даних та заходів з контролю;
- 4) звіт оператора;
- 5) план відбору та аналізу проб, якщо його наявність необхідна відповідно до ПМЗ;
- 6) у разі внесення змін до ПМ протягом звітного періоду — записи, що відображають такі зміни відповідно до ПМЗ;
- 7) звіт про вдосконалення, якщо його наявність необхідна відповідно до ПМЗ;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

- 8) верифікаційний звіт за рік, що передує поточному звітному періоду, якщо верифікатор не здійснював верифікацію для відповідного оператора у році, що передує поточному звітному періоду;
- 9) повідомлення про внесення змін до плану моніторингу, надані Міндовкіллям;
- 10) інформацію про бази даних та джерела даних, що використовуються для цілей моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів;
- 11) погодження Міндовкіллям рішення верифікатора про проведення верифікації без відвідування установки (у випадках, передбачених пунктом 26 ВЗО);
- 12) іншу інформацію, необхідну для планування та проведення верифікації.

Оператор повинен подати верифікатору остаточну редакцію звіту оператора до того, як верифікатор видасть верифікаційний звіт.

3) Оцінка відповідності завдання з верифікації сфері акредитації верифікатора

Верифікатору дозволяється видавати верифікаційні звіти оператору лише, якщо верифікатор був акредитований за видом діяльності цього оператора установки.

4) Оцінка достатності компетентності, персоналу та ресурсів верифікатора

Ця оцінка значною мірою залежить від типу установки та виду її діяльності. Верифікатор повинен мати достатньо персоналу в межах своєї організації або залучених осіб, з якими було укладено договори, щоб бути в змозі задовольнити вимоги щодо компетентності в тих сферах, для яких він акредитований.

Для кожного конкретного завдання з верифікації верифікатор формує групу з верифікації та оцінює наявність у складі цієї групи необхідної компетентності відповідно до ВЗО (Ф.НВ.01-09 «Оцінка компетентності складу групи з верифікації»). Така оцінка може призвести до необхідності включення в групу додаткових технічних експертів або аудиторів з верифікації, а також забезпечити наявність резервного персоналу.

5.2. Стратегічний аналіз

На початку верифікації верифікатор повинен провести стратегічний аналіз всіх відповідних видів діяльності оператора. Такий аналіз дозволяє верифікатору зрозуміти діяльність оператора і оцінити ймовірний характер, масштаб і складність заходів з верифікації, які необхідно виконати. Цей аналіз також надає вихідні дані для наступного кроку верифікації, тобто аналізу ризиків.

Призначений провідний аудитор з верифікації заносить результати стратегічного аналізу до форми Ф.НВ.01-03 «План та протокол верифікації».

- Для цілей стратегічного аналізу верифікатор повинен отримати та розглянути:
- 1) інформацію, яку надає оператор верифікатору на переддоговірному етапі;
 - 2) інформацію щодо необхідного рівня суттєвості;
 - 3) інформацію, отриману за результатами верифікації за попередні роки, якщо верифікатор уже проводив верифікацію для відповідного оператора;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

4) іншу інформацію, необхідну для формування групи з верифікації, уточнення часу, потрібного для верифікації, та забезпечення можливості проведення аналізу ризиків.

Під час розгляду наведеної вище інформації верифікатор зобов'язаний проаналізувати:

1) Категорію установки та діяльність, що проводиться на установці

Категорія установки дає верифікатору загальне уявлення про масштаби установки оператора, а також ймовірні тип та обсяг необхідних дій з верифікації. Таким чином, верифікатор перевіряє віднесення установки до установок з низьким обсягом викидів, простих установок або до категорій А, Б, В.

2) План моніторингу

Аналіз ПМ дає уявлення про складність установки і процесу обліку викидів а, отже, про тип і обсяг заходів з верифікації. Під час аналізу ПМ верифікатор повинен розглянути: план-схему установки і місця зберігання документації та здійснення заходів з моніторингу та звітності; межі установки, включно з джерелами викидів і матеріальними потоками; письмові процедури, описані у затвердженому ПМ, з аналізом їх надійності з точку зору контролю ризиків.

3) Особливості методики моніторингу та ЗВТ, що використовується для моніторингу

Під час аналізу верифікатор повинен перевірити:

- яка методика моніторингу була застосована;
- чи дані про діяльність визначено на основі ЗВТ (автоматично або вручну), які з цих ЗВТ знаходяться під або поза контролем оператора, або ж дані про діяльність базуються на даних рахунків від постачальників палива і матеріалів;
- чи застосовано коефіцієнти викидів за замовчуванням або коефіцієнти визначено за допомогою лабораторних аналізів;
- чи відбувається передача компонентного CO₂;
- чи ЗВТ використовуються для визначення даних про діяльність і чи ці ЗВТ є законодавчо регульованими.

4) Процедури обробки даних та система контролю Під час аналізу повинен перевірити:

- схему, за якою дані з первинного джерела потрапляють до звіту про викиди (наприклад, модифікація, агрегація, сортування і т. д.);
- як функціонує система обробки даних;
- яким чином з системи обробки даних формується звіт оператора;
- періодичність і тип калібрування ЗВТ та їх придатність для цілей вимірювання з урахуванням їх технічних характеристик та місця встановлення;
- тип застосованого контролю якості для зниження ризиків, що відносяться до даних, наприклад, проведення повторних перевірок іншою особою, проведення перевірки достовірності оператором установки або використання автоматизованих перевірок;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

— чи була передана зовнішнім виконавцям частина заходів з моніторингу в межах установки, та які типи заходів з контролю були здійснені з метою забезпечення якості послуг, наданих цими зовнішніми виконавцями;

— тип і якість контролю запису даних і їх передачі в інформаційну систему (ІС), та контроль закритих баз даних («чорного ящика»), архівів і джерел даних в інших ІС.

В рамках стратегічного аналізу верифікатор повинен перевірити:

— факт затвердження ПМ;

— наявність змін у ПМ та чи ці зміни були затверджені Міндовкіллям;

— факт повідомлення Міндовкілля, якщо вносились неістотні або тимчасові зміни.

Під час цих перевірок верифікатор повинен оцінити актуальність та повноту ПМ. У разі, якщо ПМ або істотні зміни до ПМ не було затверджено Міндовкіллям, верифікатор скеровує оператора до Міндовкілля для виправлення ситуації. Як правило, верифікатор не повинен продовжувати верифікацію, поки не буде отримано таке затвердження. Наприклад, у випадку, якщо було введено нове значне джерело або відбувся перехід від методики на основі розрахунку до методики на основі неперервних вимірювань.

Однак у деяких випадках верифікатор може продовжувати здійснювати заходи з верифікації за умови, що оператор повністю усвідомлює можливу необхідність у повторенні деяких з них у результаті отримання остаточної відповіді від Міндовкілля, а також можливість впливу такої відповіді під час верифікації на висновок верифікатора. Після затвердження ПМ або ПМ із змінами верифікатору, відповідно до положень ВЗО, необхідно продовжувати, повторити або адаптувати заходи з верифікації.

Деякі зміни до ПМ можуть мати вплив на методику, за якою здійснювався моніторинг в минулому: наприклад, у випадку використання нових видів палива, або зміни в установці, яка не була запланована і про яку не було належним чином повідомлено. У таких випадках зміни до ПМ можуть вже застосовуватися на практиці, у той час, як сам ПМ ще не було оновлено або (у разі суттєвих змін до плану), коли зміни ще не були затверджені Міндовкіллям. Верифікатор повинен враховувати нову змінену ситуацію і відповідні дані моніторингу з моменту практичної реалізації змін у ПМ або в установці, наприклад, коли було розпочато використання нових видів палива.

Безумовно, верифікатор при верифікації даних повинен враховувати весь письмовий обмін інформацією між установкою та Міндовкіллям, а також наступні рішення Міндовкілля. У деяких випадках дані або частина даних не можуть бути розраховані з використанням нової методики моніторингу, затвердженої Міндовкіллям або наданої до Міндовкілля, у зв'язку з тим, що, наприклад, дані за результатами використання нового палива не були виміряні і не можуть бути простежені. Верифікатор перевіряє, чи метод, що використовується для заміщення відсутніх даних, забезпечує обґрунтовану впевненість у тому, що викиди не занижені і підхід не призводить до суттєвих викривлень.

5.3. Аналіз ризиків

Метою аналізу ризиків є оцінка ймовірності викривлень та/або невідповідностей та оцінка їх ймовірного суттєвого впливу на звітні дані. Його результат буде визначати, яким

НВ01

Версія 01 від 01.02.2024

Сторінка 18 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

чином і якою мірою повинна бути розроблена, запланована і здійснена діяльність з верифікації.

Призначений провідний аудитор з верифікації заносить результати аналізу ризиків до форми Ф.НВ.01-03 «План та протокол верифікації».

Аналіз ризиків ґрунтується на ідентифікації, оцінці, розрахунку та контролю двох типів ризику – властивих ризиків та ризиків системи контролю. На підставі власної оцінки цих двох типів ризиків верифікатор повинен визначити характер, час і глибину заходів з верифікації та за їх допомогою знизити верифікаційний ризик до прийнятно низького рівня для того, щоб мати можливість видати верифікаційний звіт з обґрунтованою впевненістю, що звіт оператора не містить суттєвих викривлень. Іншими словами, оцінка верифікатором властивих ризиків (IR) та ризиків системи контролю (CR) визначає характер, час і обсяг заходів з верифікації, що повинні бути виконані з метою зменшення ризику того, що суттєві викривлення не будуть виявлені. Тому такий ризик невиявлення (DR) повинен бути досить низьким, щоб досягнути верифікаційного ризику (VR), який буде відповідати необхідному рівню впевненості.

Результати стратегічного аналізу є основою для аналізу ризиків, який обов'язково закладається у план верифікації.

Аналіз ризиків являє собою ітераційний процес. Це означає, що під час фактичної верифікації аналіз ризиків може бути змінений, і в результаті виявлених недоліків може виникнути необхідність у його адаптації.

Основні кроки аналізу ризиків

Під час аналізу ризиків верифікатор повинен провести наступні основні кроки та заходи:

Крок I. Розуміння характеру, масштабу і складності діяльності

Щоб отримати більш повне уявлення про установку, при аналізі ризиків верифікатор повинен розглянути наступну інформацію:

- результати стратегічного аналізу та розуміння, яке верифікатор отримав на цьому етапі верифікації;

- більш ретельний аналіз інформації, зазначеної в Розділі 5.2 цього Керівництва, для того, щоб верифікатор зміг оцінити ймовірність ризику викривлень і невідповідностей та ймовірність їх суттєвого впливу на звітні дані;

- відповідний рівень суттєвості, що дозволить верифікатору оцінити ймовірність суттєвого впливу ризиків, пов'язаних із звітними даними про викиди або обсяг діяльності.

При розгляді інформації, зазначеної в Розділі 5.2 цього Керівництва, верифікатор має зосереджуватися на елементах, специфічних для даного оператора, таких як:

- наявність окремих матеріальних потоків або джерел викидів та їх питома частка у даних про викиди або даних щодо обсягу діяльності. Якщо обсяг, характер і складність матеріальних потоків значні, то це, ймовірно, збільшує масштаб та складність самого процесу обліку і ризику викривлень;

- складність діяльності оператора;

- відповідність обробки даних, систем обробки даних (та їх ступінь

НВ01

Версія 01 від 01.02.2024

Сторінка 19 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

автоматизації), оцінка ризиків та заходи з контролю оператора;

- затверджений ПМ та специфіка і складність застосованої методики моніторингу;

- повнота, надійність і належність здійснення процедур, зазначених у затвердженому ПМ. Це впливає на ступінь довіри верифікатора до всієї системи контролю оператора;

- звіт оператора про викиди.

Якщо верифікатор проводив в попередні роки верифікації для того ж оператора, аналіз інформації буде включати в себе також розгляд аналізу ризиків, здійснений у попередні роки, а також записи попередніх результатів для цього оператора. Це включає в себе і іншу інформацію з попередніх років, яка може мати стосунок до визначення ризиків суттєвих викривлень. Особливу увагу верифікатора мають привернути відхилення у порівнянні з попередніми верифікаціями.

Крок II: Ідентифікація та оцінка властивих ризиків

Верифікатор повинен ідентифікувати та проаналізувати властиві ризики, які пов'язані з обробкою даних, за припущення, що відсутні відповідні заходи з контролю для зменшення цих ризиків згідно з процедурами системи контролю оператора. Таким чином, ці ризики безпосередньо пов'язані з розміром і характеристиками потоків даних оператора.

До властивих ризиків відносяться:

- складність і кількість джерел викидів і палива, що використовується;
- несправності, зупинки або зміни в процесі виробництва;
- додавання нових джерел викидів або видалення/закриття наявних;
- існуюче середовище інформаційної безпеки, в межах якого проводяться операції з даними (хто має доступ, права тощо);
- великий обсяг ручного введення та передачі даних щодо постачальника палива, лабораторних аналізів тощо;
- складні системи обробки даних для кількісної оцінки викидів (наприклад, численні розрахункові електронні таблиці, що узгоджуються/пов'язані між собою) або зміни в управлінні даними;
- суперечливість або складність методики моніторингу та процедур звітності (зокрема, коли оператори для різних цілей звітності мають різні методи звітування);
- переведення до інших одиниць вимірювання при консолідації інформації з різних джерел.

Верифікатор ідентифікує і аналізує властиві ризики оператора на основі отриманої документації. Особлива увага при цьому приділяється самостійній оцінці ризиків оператором. Подальші перевірки включатимуть проведення:

- попередніх аналітичних процедур (включають аналіз коливань і трендів даних з метою виявлення невідповідностей і відхилень та визначення характеру і рівня властивих ризиків. Аналіз дозволить верифікатору зрозуміти характер, складність і відповідність представлених даних та розробити підхід до верифікації. На цьому етапі верифікатор порівнює детальні розрахункові дані з даними попередніх років та надає запит до оператора

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

щодо роз'яснення будь-яких явних відмінностей. Такі відмінності та інші відхилення в даних можуть вказувати верифікатору на наявність і ймовірний рівень властивих ризиків);

— аналіз документації щодо обробки даних (передбачає оцінку відповідності системи управління даними затвердженому ПМ та вимогам ПМЗ та оцінку того, чи система управління даними функціонує належним чином. Відхилення системи управління даними від ПМ та ПМЗ мають вказати верифікатору на наявність додаткових властивих ризиків).

Після ідентифікації властивих ризиків верифікатор повинен оцінити їх величину, проранжувавши ризики як високі, середні та низькі, в залежності від ймовірності та суттєвості можливого впливу на звітні дані. Високий властивий ризик з низьким впливом на звітні дані, наприклад, в незначному матеріальному потоці, повинен бути оцінений і розглянутий іншим чином порівняно до середнього ризику з високим впливом на звітні дані, наприклад, середнього ризику суттєвих викривлень в значному матеріальному потоці.

Оцінка властивих ризиків та їх ранжування вказує на місця, де можуть виникнути викривлення в звітних даних та місця в системі управління даними, де можуть існувати невідповідності з ПМ або недотримання вимог ПМЗ. Вона також надасть інформацію про ймовірність виникнення таких ризиків (наприклад, високий ризик означає, що виникнення суттєвого викривлення є досить ймовірним).

Крок III: Попередній аналіз заходів з контролю

Якщо властиві ризики викривлення при обробці даних є високими, то ті заходи з обробки даних, які містять високі ризики, а також їх генеральна сукупність даних повинні підлягати ретельній перевірці, у випадку, коли не були запроваджені відповідні заходи з контролю (дії або заходи, здійснювані оператором для зменшення властивих ризиків), які зменшують такі властиві ризики. Отже, аналіз заходів з контролю і впевненість верифікатора у їх надійності і відповідності є важливим аспектом. Це, передусім, вкаже верифікатору на ризики системи контролю.

Заходи з контролю можуть включати в себе забезпечення якості ІС, що використовуються для обробки даних, забезпечення якості ЗВТ, розділення обов'язків при обробці даних та заходах з контролю, внутрішні аудити та/або перевірку даних, процедури зовнішнього контролю, виправлення і коригувальні дії та зберігання записів і документації. Надійні заходи з контролю на рівні оператора призведуть до зниження ризиків контролю і можуть значно зменшити вимоги до детальної перевірки даних верифікатором.

Отже, під час попереднього аналізу верифікатор оцінює відповідність заходів з контролю з точки зору їх здатності запобігати виникненню викривлень у звітних даних, включаючи викривлення у результаті невідповідності або недотримання вимог ПМЗ. Більш детально заходи з контролю мають бути перевірені під час детальної верифікації.

Крок IV: Ідентифікація та оцінка ризиків системи контролю

Верифікатор має ідентифікувати і проаналізувати ризики системи контролю. Тобто ризики того, що система контролю може бути неналежною для своєчасного попередження, виявлення або виправлення викривлень. Це ризики, пов'язані з належним та правильним застосуванням системи контролю. Система контролю складається з власної оцінки ризиків оператором і відповідних заходів з контролю, що встановлюються оператором для усунення цих ризиків. До ризиків системи контролю можна віднести наступне:

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

- відсутнє або неналежне функціонування автоматизованих заходів з контролю ІС;
- внутрішні аудити, які було виконано неналежно;
- відсутність розділення вводу та перевірки даних (тобто перевірка робиться тією ж людиною, що свідчить про відсутність належного розділення обов'язків);
- внутрішні перевірки даних і перевірка ручної передачі даних не проводяться взагалі або з ретельністю, необхідною для даного рівня властивого ризику;
- особа, відповідальна за заходи з контролю, необізнана або мало обізнана щодо відповідного завдання;
- відсутність або нерегулярність калібрування та обслуговування ключових вимірювальних систем та техніки.

Верифікатор ідентифікує і аналізує ризики системи контролю на основі неузгодженості в документації оператора та опитування основного персоналу, відповідального за заходи з контролю. Подальші перевірки включають проведення попередніх аналітичних процедур і попередню оцінку заходів з контролю, згаданих у кроці ІІІ.

Під час оцінки ризиків системи контролю необхідно враховувати такі чинники:

1. Організація завдань, обов'язків і компетентності в процесах моніторингу та звітності, наприклад, це включає:

- ступінь розділення обов'язків. Ризики системи контролю значно вище, якщо вимірювання, розрахунки, аналіз, перевірки та звітність даних не виконуються різними особами;
- якщо доречно, роль субпідрядників. Якщо відсутня перевірка забезпечення якості роботи, що виконується субпідрядниками, ймовірно, ризики системи контролю будуть вищими;
- компетентність персоналу, який бере участь у процесі моніторингу та звітності. Якщо персонал, відповідальний за збір, моніторинг та звітність даних є недостатньо компетентним, це підвищує ризики системи контролю. З іншого боку, наявність належних заходів підготовки персоналу, ймовірно, знизить ризики системи контролю, пов'язані з компетентністю персоналу та застосуванням ним процедур контролю;
- спосіб, у який оператор запобігає виникненню, ідентифікує або виправляє викривлення;
- зміни в процесі моніторингу та звітності у порівнянні з попередніми роками;
- наявність і ефективне функціонування систем управління, сертифікованих за ДСТУ ISO 9001, ДСТУ ISO 19011 або ДСТУ ISO 14001 та сертифікованих ІС, що мають відношення до діяльності, яка верифікується, а також те, як вони співвідносяться з процесом звітності викидів;
- частини установки, які перевіряються третіми сторонами і письмові докази цього.

НВ01

Версія 01 від 01.02.2024

Сторінка 22 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

2. Калібрування і обслуговування ЗВТ або інші заходи, які були реалізовані оператором для запобігання виникненню викривлень (наприклад, перехресні перевірки даних щодо палива, підтверджувальні розрахунки для обґрунтування даних вимірювання). Це також включає в себе такі чинники, як спосіб і регулярність калібрування, належні проектна специфікація і встановлення приладів обліку тощо.

3. Чи є ІС моніторингу, що використовуються на установці, частиною звичайних адміністративних/операційних ІС. Якщо ІС моніторингу відокремлено від звичайних ІС, то ризики системи контролю, ймовірно, будуть вищими: наприклад, коли дані про діяльність зберігаються в окремих електронних таблицях, а не генеруються автоматично з систем фінансової або управлінської звітності.

4. Достатність взаємодії між основою ІС та базою даних/електронним таблицями з моніторингу та звітності щодо викидів ПГ.

5. Відповідність та надійність процедур, зазначених у затвердженому ПМ.

6. Спосіб, у який здійснюються та документуються дані, обробка даних, заходи з контролю та процедури контролю. Ризики системи контролю вищі там, де такі види діяльності не задокументовані належним чином, особливо, коли змінюється персонал, відповідальний за окремі елементи процедури обліку.

7. Зміни в оцінці ризиків та заходах з контролю оператора в порівнянні з попередніми роками і причини таких змін. Удосконалення оцінки ризиків та заходів з контролю призведе до зниження ризиків системи контролю.

Після ідентифікації різноманітних ризиків системи контролю верифікатор повинен оцінити значення кожного ризику системи контролю. Як і з властивим ризиком, верифікатор оцінює величину і здійснює ранжування ризиків системи контролю як високих, середніх та низьких. Високий ризик системи контролю означає, що система контролю знаходиться в такому стані, що вона, ймовірно, не зможе попередити, виявити і виправити викривлення, та існує високий ризик того, що ці викривлення, окремо або в сукупності з іншими викривленнями, призведуть до суттєвих викривлень. Середні ризики означають, що верифікатор не має достатньої впевненості, що система контролю може попередити, виявити і виправити викривлення, що може призвести до суттєвих викривлень. Низький ризик ймовірно буде результатом добре структурованої, задокументованої, реалізованої та підтримуваної системи контролю.

Крок V: Визначення верифікаційного ризику та підходу до верифікації

Верифікаційний ризик, що складається з властивих ризиків, ризиків системи контролю та ризиків невиявлення, повинен бути знижений до прийнятно низького рівня для отримання обґрунтованої впевненості для верифікаційного звіту, в якому позитивно стверджується про достовірність звіту оператора. Верифікатор знижує верифікаційний ризик шляхом розробки та реалізації процесу верифікації. Це впливатиме на детальність плану верифікації, який готується і виконується.

Верифікаційний ризик означає ризик того, що верифікатор сформує невідповідний висновок з верифікації та надасть позитивний висновок з верифікації у випадку, коли звіт оператора містить суттєві викривлення.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Випадок надання невідповідного висновку з верифікації також охоплює ситуацію, коли верифікатор не в змозі виявити помилку, яку було відображено у ризикі невиявлення.

У той час, як властиві ризики та ризики системи контролю дуже сильно пов'язані з діяльністю оператора, ризик невиявлення стосується характеру, масштабів і часу виконання заходів з верифікації. На основі оцінки властивих ризиків і ризиків системи контролю верифікатор буде розробляти, планувати і виконувати різні заходи з верифікації таким чином, щоб ризик невиявлення знизився до рівня, який призводить до прийнятного верифікаційного ризику.

Верифікаційний ризик встановлюється на рівні 5% відповідно до довірчої ймовірності у 95%, необхідної для отримання обґрунтованого рівня впевненості. Щоб переконатися, що верифікаційний ризик не вище необхідного, верифікатор розробляє план верифікації таким чином, щоб отримати досить низький ризик невиявлення, який компенсує властиві ризики та ризики системи контролю оператора. У більшості практичних випадків кількісне визначення властивого ризику та ризиків системи контролю є питанням судження верифікатора, і тому, верифікатор при оцінці застосовує ранжування ризиків у напівкількісному вираженні як високих, середніх або низьких.

У таблиці нижче показано, яким чином прийнятний рівень ризику невиявлення може змінюватися в залежності від оцінки верифікатором властивого ризику і ризику системи контролю.

		Оцінка верифікатором ризику системи контролю		
		високий	середній	низький
Оцінка верифікатором властивих ризиків	високий	дуже низький	низький	середній
	середній	низький	середній	високий
	низький	середній	високий	найвищий

Виділені клітинки таблиці стосуються оцінки ризику невиявлення. Вона показує: якщо і властивий ризик, і ризик системи контролю високі, верифікатор повинен застосовувати більш докладні і ретельні заходи з верифікації та збільшити обсяг вибірки, щоб знизити ризик невиявлення до дуже низького рівня. У випадку, коли властивий ризик і ризик системи контролю низькі, заходи з верифікації можуть бути менш ретельними, маючи на увазі, що верифікатор може прийняти більш високий ризик невиявлення. Аналогічним чином на проміжних рівнях властивого ризику і ризику системи контролю, верифікатор приймає середній ризик невиявлення, та здійснює заходи з верифікації на проміжному або середньому рівні.

Слід звернути увагу, що оцінені рівні властивого ризику і ризику системи контролю в жодному разі не можуть бути настільки низькими, щоб повністю виключити необхідність виконання перевірки даних або перевірки заходів з контролю.

Аналіз ризиків, який здійснює верифікатор, спрямовує верифікаційні дії на слабкі місця формування даних оператора, системи контролю, процесів звітності та управління, тобто те, що призводить до підвищеного ризику викривлення чи невідповідності. На основі

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

аналізу ризиків верифікатор формує план верифікації та розробляє детальні заходи з верифікації.

Якщо під час верифікації верифікатор ідентифікує додаткові ризики, які повинні бути зменшені, або вирішує, що реальний ризик нижчий, ніж очікувалося спочатку, аналіз ризиків і план верифікації повинні бути оновлені. Це означає, що аналіз ризиків, як і будь-яка частина процесу верифікації, є ітераційним процесом і за необхідності може бути змінений. Неочікувані результати під час верифікації також можуть призвести до необхідності перегляду аналізу ризиків, а згодом до зміни або повторення заходів з верифікації. Якщо на установці верифікатор виявить невідповідності або дізнається, що заходи з контролю не розроблені відповідно до вимог ПМЗ, йому доведеться переглянути свій аналіз ризиків, оскільки це може вплинути на величину властивого ризику або ризику системи контролю.

5.4. План верифікації

Призначений провідний аудитор розробляє та виконує план верифікації з урахуванням отриманої інформації та ризиків, виявлених у ході стратегічного аналізу та аналізу ризиків, результати заносить до форми Ф.НВ.01-03 «План та протокол верифікації».

План верифікації повинен містити наступну інформацію:

- 1) програму верифікації, в якій описуються характер, обсяг, строки та порядок здійснення верифікації;
- 2) план тестувань, в якому визначаються обсяг, методи та відповідні процедури тестування заходів з контролю;
- 3) план вибіркової перевірки даних, у якому визначаються обсяг та методи формування вибірки з набору окремих даних, що є основою підсумкових даних у звіті оператора.

Верифікатор складає план тестувань таким чином, щоб можна було визначити дієвість відповідних заходів з контролю для оцінки відповідності дій оператора вимогам, зазначеним у плані моніторингу.

Під час визначення діяльності з вибіркової перевірки даних для тестування заходів з контролю верифікатор повинен врахувати:

- властиві ризики;
- відповідні заходи з контролю;
- необхідність надання висновку верифікатора за результатами верифікації з обґрунтованою впевненістю.

Під час визначення діяльності з вибіркової перевірки даних верифікатор повинен врахувати:

- властиві ризики та ризики системи контролю;
- результати аналітичних процедур;
- необхідність надання висновку верифікатора за результатами верифікації з обґрунтованою впевненістю;
- рівень суттєвості;
- суттєвість впливу окремого елемента даних на загальну сукупність даних.

НВ01

Версія 01 від 01.02.2024

Сторінка 25 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Верифікатор складає та виконує план верифікації таким чином, щоб верифікаційний ризик був зведений до прийняттого рівня для досягнення обґрунтованої впевненості відсутності у звіті оператора суттєвих викривлень.

Верифікатор вносить зміни до результатів аналізу ризиків та плану верифікації та коригує діяльність з верифікації в ході верифікації, якщо верифікатор виявить додаткові ризики, які необхідно зменшити, або якщо фактичний ризик виявиться меншим, ніж передбачалося.

5.5. Детальна верифікація

У ході детальної верифікації верифікатор повинен провести низку перевірок і тестувань, щоб зібрати достатні докази для формування відповідного висновку з верифікації. Насамперед верифікатор повинен перевірити реалізацію і актуальність затвердженого Міндовкіллям ПМ. Це включає в себе, наприклад, перевірку визначення меж установки та потоків даних, наявність зазначених у ПМ письмових процедур, перевірку на установці виникнення змін у ПМ, документування інформації, ефективність заходів з контролю тощо. Крім того, верифікатор повинен провести детальну перевірку, що складається з аналітичних процедур, верифікації даних і оцінки застосування методики моніторингу.

Перевірка реалізації ПМ і детальна перевірка даних взаємопов'язані і не повинні розглядатися як окремі заходи. Наприклад, ВЗО вимагає від верифікатора перевірки повноти відображення матеріальних потоків і джерел викидів установки – це найважливіші компоненти верифікації даних і перевірки реалізації ПМ (зокрема, перевірка правильності визначення меж установки).

Під час цих досліджень верифікатор повинен проаналізувати, наскільки припущення та оцінки, зроблені під час стратегічного аналізу та аналізу ризиків, можуть бути підтверджені і чи потрібно внесення змін до плану верифікації. Якщо припущення та оцінки стратегічного аналізу та аналізу ризиків не підтверджуються або якщо знайдено викривлення і невідповідності, аналіз ризиків і план верифікації мають бути переглянуті і адаптовані, а це буде впливати на глибину і детальність подальших заходів з верифікації.

У випадку, якщо йдеться про значний обсяг даних та значну кількість заходів з контролю, верифікатор на підставі виконаного ним аналізу ризиків може вирішити застосувати вибірку перевірку (Додаток В).

Під час детальної верифікації верифікатор повинен виконати детальну перевірку даних та перевірку окремих питань, які в себе включають наступні заходи:

1) Перевірка процедур і заходів з обробки даних та контролю:

- обробка даних;
- заходи з контролю;
- письмові процедури в затвердженому ПМ. 2)

Детальна перевірка даних:

- аналітичні процедури;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

- перевірка правильності застосування ПМ; –
верифікація даних.
- 3) Перевірка окремих питань:
 - невизначеність; –
 - прогалини в даних; –
 - обсяги діяльності.

5.5.1. Перевірка процедур, обробки даних та заходів з контролю

Ключовим аспектом в аналізі процесів є перевірка обробки даних, заходів з контролю і письмових процедур, зазначених у затвердженому ПМ.

1) Перевірка обробки даних

Верифікатор повинен оцінити відповідність описаних в затвердженому ПМ потоків даних фактичній ситуації шляхом тестування діяльності з обробки даних, перевірки потоку даних, відстеження послідовності та взаємодії операцій з даними. Верифікатор повинен відстежити дані від першоджерел, перевірити наявність, узгодженість і достовірність цих первинних джерел і прослідкувати кожен крок обробки даних.

Крім того, верифікатор повинен перевірити, які особи несуть відповідальність за конкретні операції з обробки даних. Важливим аспектом, який верифікатор повинен взяти до уваги під час оцінювання властивих ризиків, пов'язаних з обробкою даних, це компетентність персоналу та їх уміння здійснювати конкретні операції з обробки даних.

Наявні потоки даних часто залежать від інформаційних технологій, які використовуються, та/або систем обробки даних. Верифікатор не може покладатися виключно на чинні ІС чи процедури без перевірки конкретних потоків даних, що стосуються системи МЗВ і відповідних специфічних модифікацій діючих систем, які були здійснені для потреб системи МЗВ.

Для оцінки обробки даних верифікатор повинен зрозуміти, які дані з наявних потоків були фактично використані в остаточному розрахунку викидів, як відбувається агрегація і що є первинними джерелами даних.

2) Перевірка заходів з контролю

Верифікатор повинен зробити власну оцінку і тестування заходів з контролю на основі свого аналізу можливих властивих ризиків та ризиків системи контролю. Оцінка заходів з контролю стосується не тільки виконання заходів з контролю оператором, наприклад, призначення осіб, відповідальних за обробку даних і проведення систематичних перехресних перевірок (вертикальні і горизонтальні перевірки, обмеження доступу, перевірки перед випуском і т. д.). Вона також включає в себе оцінку документування, впровадження та підтримки цих заходів з контролю, включно з переданням повноважень персоналу внаслідок звільнення чи відпустки. Ключове питання полягає в тому, наскільки заходи з контролю є достатніми для зменшення ризиків виникнення викривлень і невідповідностей.

Під час перевірки заходів з контролю верифікатору необхідно врахувати наступне:

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

1. Забезпечення якості ЗВТ

Верифікатор повинен перевірити, щоб усі законодавчо регульовані ЗВТ своєчасно проходили перевірку, а інші ЗВТ регулярно калібрувалися, налаштовувалися з застосуванням відповідних метрологічних стандартів. Необхідна періодичність та характер перевірки, калібрування і налаштування можуть визначатися у ПМ оператора або у внутрішніх письмових процедурах. У таких випадках верифікатор повинен:

- підтвердити, що відповідні перевірки і калібрування були виконані;
- перевірити документацію, щоб впевнитися, що вони були виконані відповідно до належних стандартів і процедур. Якщо калібрування не було виконано оператором відповідно до затвердженого ПМ або письмових процедур, то це має бути зазначено, як невідповідність;
- перевірити, чи здійснив оператор коригувальні дії, якщо було виявлено, що ЗВТ не функціонують належним чином.

Якщо періодичність та характер перевірок та калібрування не зазначено в ПМ, то верифікатор повинен перевірити документацію та записи і розглянути наступні питання:

- чи продемонстрував оператор, що відповідні ЗВТ періодично проходили калібрування, налаштування і перевірку;
- чи ЗВТ пройшли калібрування з застосуванням відповідних метрологічних стандартів;
- чи оператор негайно здійснив необхідні коригувальні дії, коли було встановлено, що обладнання не відповідає встановленим вимогам.

Якщо відповідні стандарти відсутні, верифікатор повинен перевірити, щоб оператор дотримувався проектів стандартів, усталених галузевих практик або внутрішніх процедур та інших науково-обґрунтованих методик і представив докази, що методики, які використовуються, є придатними.

Перелік записів, які верифікатор може вимагати від оператора, щоб перевірити, чи є контроль якості ЗВТ ефективним:

- записи віку лічильника;
- записи зовнішніх оглядів;
- записи технічного обслуговування, що здійснюється відповідно до рекомендацій заводу-виробника;
- записи очистки, калібрування та налаштування лічильників;
- записи калібрування вимірювальних діафрагм;
- записи лабораторного калібрування, періодичного калібрування на місці установки таких приладів, як диференціальних датчиків тиску, датчиків тиску, датчиків температури, датчиків густини (денситометрів);
- записи перевірки розрахунків об'ємних (масових) витрат; – записи значень констант, які використовуються у розрахунках;
- записи перевірки суматорів потоку.

На додаток до перевірки факту калібрування і технічного обслуговування лічильників, верифікатор повинен розглянути і перевірити наступне:

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

- правильність встановлення лічильників, наприклад, потрібну довжину прямої ділянки труби до і після лічильника (залежно від типу лічильника);
- положення лічильників, які повинні бути встановлені у потрібній площині (вертикальні/горизонтальні трубопроводи);
- характеристики потоків, які вимірюються: чи відповідають їх тип (наприклад, стаціонарність) та об'ємна витрата технічними характеристикам, визначеним для цього лічильника тощо;
- можливі обмеження калібрувань платформних ваг;
- здійснення коригувальних дій, якщо протягом звітного періоду було встановлено, що обладнання не відповідає вимогам або не функціонує належним чином;
- використання оператором правильних коефіцієнтів для налаштування і коригувань. Верифікатор повинен перевірити, що були використані узгоджені стандартні коефіцієнти температури і тиску, і що вони однакові в межах усіх розрахунків для коригування.

Якщо оператор не може провести калібрування деяких компонентів систем вимірювання, ПМЗ вимагає, щоб оператор запропонував альтернативні заходи з контролю в ПМ. В цьому випадку верифікатор повинен перевірити, чи функціонують запропоновані заходи з контролю та чи є вони ефективними для зниження ризиків викривлень.

Якщо оператор використовує системи неперервного вимірювання викидів, верифікатор перевіряє забезпечення їх якості:

- чи калібрування проводиться з періодичністю і відповідно до вимог, зазначених у стандарті забезпечення якості автоматизованих вимірювальних систем (ДСТУ EN 14181), і що паралельні вимірювання здійснюються компетентним персоналом принаймні один раз на рік;
- значення середньорічної погодинної концентрації використовуються як заміники граничних значень викидів, якщо застосовно;
- здійснення коригувальних заходів, якщо оператор виявив невідповідність вимогам забезпечення якості та повідомлення про це Міндовкілля.

2. Забезпечення якості ІС для обробки даних

ІС можуть бути використані для збору і обробки даних для звіту оператора. Проте, ІС – це більше, ніж просто апаратне та програмне забезпечення. Це також стосується інформаційного середовища організації, процесів, програм та інфраструктури:

- ризики, пов'язані з інформаційними процесами, включають, наприклад, відсутність прозорості в обробці даних (закриті бази даних – так звані «чорні ящики»), несправність інтерфейсу, ризик, що заходи з контролю охоплюють тільки частину процесів, а не процеси в цілому, збої комп'ютерної системи, що призводять до нездатності збирати дані з автоматизованого обладнання моніторингу в цей час;
- ризики в комп'ютерних програмах, пов'язані з неправильною роботою цих програм, включаючи, зокрема, відсутність процесів резервного копіювання даних, відсутність контролю процесів, вхідних та вихідних даних (зокрема, коли встановлюється

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

оновлення або нові програми), потенційні помилки програмного коду або сценаріїв, які можуть призвести до викривлень;

- ризики, пов'язані з інформаційною інфраструктурою, включають вразливість до перешкод і порушень інформаційної безпеки, які можуть призвести до збільшення ризику при сортуванні, передачі, обробці, аналізі, агрегуванні, зберіганні даних і підготовці звітів;

- інші ризики, пов'язані з помилками користувача комп'ютерної системи, наприклад, перезапис таблиці, яка містить дані минулого місяця, даними поточного місяця без попереднього резервного копіювання даних.

Також можуть існувати комбінації зазначених ризиків. Верифікатор повинен розуміти ступінь ризиків і способи їх контролю для ІС. Крім того, верифікатор має також розглянути такі питання:

- правильне застосування розрахункових формул і управління доступом, можливість відновлення даних, постійне планування і безпека ІС;

- управління ІС і процесами відповідно до ефективної системи менеджменту такої, як ДСТУ ISO/IEC 20000.

Верифікатор перевіряє заходи з контролю, які здійснюються щодо ІС та електронних інтерфейсів для забезпечення:

- своєчасності, доступності і надійності даних;
- правильності і точності даних, наприклад, щоб уникнути подвійного обліку; – повноти даних;
- неперервності даних для запобігання втрати даних, забезпечення можливості відстежування даних;
- цілісності даних: дані не змінюються несанкціоновано.

Ці заходи з контролю включають в себе ручну перевірку того, що ІС функціонує і вищезгадані вимоги дотримуються. Це включає в себе заходи з контролю і інструменти обслуговування, вбудовані в ІС, такі як контроль доступу, резервне копіювання, відновлення, постійне планування, менеджмент змін та безпеки. Тип перевірки, що проводиться верифікатором, залежить від того, чи заходи з контролю здійснюються вручну чи автоматично.

3. Внутрішні перевірки і валідація даних

Верифікатор повинен перевірити, щоб оператор розробив і здійснював внутрішні перевірки певних наборів даних впродовж всього потоку даних. Це включає в себе горизонтальні і вертикальні перевірки, а також перевірки достовірності. Існують два типи заходів з контролю, які виконує оператор: для попередження збоїв у потоці даних і для виявлення помилок. Прикладом заходів з контролю для попередження збоїв є принцип подвійного контролю, тобто перевірки іншою особою, і управління доступом. Прикладами заходів з контролю для виявлення помилок є перевірки достовірності або регулярні перевірки для виявлення помилок. Обидва типи заходів з контролю можуть здійснюватися вручну або автоматично.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Також верифікатор повинен перевірити, що ці заходи внутрішнього контролю і пов'язані з ними коригувальні дії здійснюються для виправлення помилок у даних. Це може включати проведення тестування, перехресних перевірок та перевірок достовірності: наприклад, верифікатор може спостерігати за проведенням цих перевірок оператором, або верифікатор сам може виконувати перехресні перевірки або перевірити засоби управління доступом. Верифікатор повинен оцінити, якою мірою ці внутрішні перевірки та коригувальні дії були задокументовані, і яка особа несе відповідальність за ці перевірки. Ця документація повинна містити докази того, що ці внутрішні перевірки були виконані, і що були задокументовані чіткі критерії щодо відхилення даних. Прикладами таких доказів є відмови використовувати певні дані після перевірки, узгодження по електронній пошті або виконані звірки.

4. Контроль процесів, переданих залученим зовнішнім виконавцям

Верифікатор повинен перевірити, які операції обробки даних були передані зовнішнім виконавцям. Крім того, він повинен перевірити заходи з контролю, які оператор впровадив для забезпечення якості процесів, переданих зовнішнім виконавцям: оцінити процедури закупівель, внутрішнього аудиту (у тому числі періодичність перевірок), проведення перевірки достовірності даних, перевірки договорів з зовнішніми сторонами та метрологами, перевірки того, як оператор забезпечує виконання процесів, переданих зовнішнім виконавцям, відповідно до ПМЗ.

5. Виправлення та коригувальні дії

Якщо виявлено, що будь-яка частина обробки даних або заходів з контролю не функціонує ефективно чи знаходиться поза встановленими межами процедур обробки даних або заходів з контролю, верифікатор повинен перевірити, щоб оператор зробив відповідні виправлення і скоригувати неналежні дані.

Верифікатор повинен перевірити, чи:

- коригувальні дії були дійсно виконані в цих ситуаціях, і чи не були занижені викиди;
- були реалізовані ефективні заходи з контролю, щоб запобігти неефективному функціонуванню заходів з обробки даних і заходів з контролю або для того, щоб запобігти їх функціонуванню поза межами, які встановлені у відповідних процедурах;
- критерії в процедурах обробки даних і заходах контролю взяті до уваги і виконуються оператором, і наскільки деталі цих процедур ефективні для уникнення збоїв;
- оператор повідомив Міндовкілля про будь-які збої в роботі устаткування або перехід до нижчих рівнів точності протягом звітного періоду, і що були вжиті невідкладні заходи для виправлення ситуації.

6. Записи і документація (включаючи зберігання документів) Верифікатор повинен перевірити:

- наявність документування, а також спосіб документування інформації про методику моніторингу, первинні джерела даних, обробку даних, заходи та процедури

**ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»**

***НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ***

контролю. Це включає в себе інформацію про ремонт, аварії та збої на установці, що можуть вплинути на звітні дані;

- ефективність системи документообігу для збереження інформації.

7. Розділення обов'язків

Верифікатор повинен перевірити компетентність осіб, відповідальних за обробку даних і заходи з контролю, та залучення їх до суперечливих обов'язків (наприклад, чи обов'язки з запису, обробки та підготовки звітності розділено між різними особами).

Верифікатор повинен перевірити, яким чином оператор забезпечує компетентність осіб, відповідальних за обробку даних та заходи з контролю, і верифікатор бере це до уваги при оцінюванні властивих ризиків і ризиків системи контролю.

3) Письмові процедури, зазначені у затвердженому ПМ

Письмові процедури мають містити низку елементів, визначених в ПМЗ. Метою процедур є забезпечення ефективності заходів з контролю і, відповідно, зниження ризиків викривлень і невідповідностей. Короткий опис цих процедур має бути наведеним в затвердженому ПМ. Це включає процедури для:

- управління обов'язками і компетентністю персоналу;
- обробки даних і контролю;
- забезпечення якості ЗВТ;
- регулярного перегляду ПМ для забезпечення його актуальності;
- плану відбору проб, якщо застосовуються лабораторні аналізи, і перегляду цього плану;
- проведення аналізів, якщо вони застосовуються;
- демонстрації відповідності лабораторій до ДСТУ ISO/IEC 17025, за необхідності;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

- аналізу невизначеності при використанні альтернативної методики;
- ситуації з відсутніми даними;
 - використання методик, заснованих на вимірюваннях, включаючи підтверджувальні розрахунки і віднімання викидів, які походять з біомаси. Верифікатор повинен перевірити, що ці процедури:
 - наявні, належним чином задокументовані і підтримуються;
 - містять інформацію, зазначену в короткому описі процедур у затвердженому ПМ;
 - були правильно реалізовані і є актуальними;
 - застосовуються протягом всього року;
 - є ефективними для зниження властивих ризиків та ризиків системи контролю.

Якщо верифікатор вважає, що процедури є неадекватними, у верифікаційному звіті повинні бути чітко описані і зазначені необхідні вдосконалення. Якщо неправильні процедури призводять до викривлень, або якщо верифікатор вважає, що вони не відповідають ПМЗ, це має бути відображено у верифікаційному звіті.

4) Оцінка системи контролю

Верифікатор несе відповідальність за оцінку якості внутрішніх аудитів оператора та процесів оцінювання, а також того, чи були ці процеси належним чином задокументовані, а пов'язані з цими процедурами висновки верифікатора з попереднього верифікаційного звіту враховані.

5.5.2. Детальна перевірка даних

Змістовна (детальна) перевірка даних проводиться для виявлення викривлень та складається з аналітичних процедур, верифікації даних та оцінки правильності застосування методик моніторингу. Ступінь детальності цієї перевірки залежить від результатів аналізу ризиків, який здійснив верифікатор та його оцінки обробки даних, заходів та процедур контролю, наведених у затвердженому ПМ. Якщо верифікатор не впевнений у надійності та достатності заходів та процедур контролю, буде потрібна більш детальна перевірка даних.

1) Аналітичні процедури

Якщо під час оцінки властивих ризиків та ризиків системи контролю і перевірки заходів з контролю верифікатор має сумніви у надійності і достатності заходів з контролю, він повинен застосувати аналітичні процедури, наприклад, аналіз коливань і трендів у даних, оцінку співвідношень з іншими даними, з використанням іншої доречної інформації для перевірки відхилень від прогнозованих значень. У більшості випадків аналітичні процедури будуть застосовуватися в будь-якому разі.

Ключовим заходом буде оцінка достовірності коливань і трендів з часом або між порівнюваними показниками: наприклад, порівняння викидів ПГ у звітній період з викидами попереднього року; порівняння викидів ПГ різних підрозділів з їх виробничими

НВ01

Версія 01 від 25.01.2023

Сторінка 33 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

показниками; порівняння даних про викиди та пов'язаних з ними даних, таких як споживання палива; аналіз трендів у викидах і виробничих даних протягом певного періоду для виявлення аномалій для подальшого вивчення; виявлення аномальних значень; виявлення неочікуваних даних і прогалин у даних.

Виявлені незвичайно високі або низькі показники чи неочікувані кореляції даних можуть допомогти верифікатору в ідентифікації потенційних областей ризику і адаптувати подальші верифікаційні заходи, такі як верифікація даних. Загалом аналітичні процедури мають використовуватися на декількох етапах процесу верифікації:

попередні аналітичні процедури з агрегованими даними перед аналізом процесів, що є частиною стратегічного аналізу та оцінки властивих ризиків;

— змістовні аналітичні процедури з агрегованими даними і точковими даними, що лежать в основі цих агрегованих даних, що дозволить верифікатору визначити потенційні структурні помилки і аномальні значення;

— заключні аналітичні процедури з агрегованими даними, що підтверджують, що всі помилки, виявлені в процесі верифікації, були належним чином усунені.

Аналітичні процедури особливо ефективні, коли дезагреговані дані легко доступні, або коли верифікатор має підстави вважати, що використані дані є надійними, наприклад, якщо вони отримані з контрольованих джерел, а саме:

- з системи фінансової звітності;
- від інших систем, де застосовуються спільні заходи з контролю вводу даних (наприклад, якщо кількість придбаного палива з рахунків від постачальника, вводиться в систему кредиторської заборгованості оператора тим же способом, що й інші дані з рахунків).

Коли верифікатор знаходить аномальні значення, коливання, тренди, прогалини в даних або дані, які несумісні з іншою доречною інформацією або значно відрізняються від очікуваних сум або співвідношень, верифікатор повинен отримати роз'яснення від оператора, підтримані додатковими відповідними доказами. На підставі представлених пояснень і доказів верифікатор повинен оцінити вплив на верифікаційний план та на заходи з верифікації, які будуть виконані. Це може призвести до додаткової верифікації даних.

2) Перевірка правильності застосування методики моніторингу

Верифікатор повинен перевірити правильність застосування методики моніторингу, викладеної в затвердженому ПМ. Верифікатор перевіряє, зокрема, чи:

- оператор застосовував методику моніторингу відповідно до затвердженого ПМ;
- електронні таблиці та інші інструменти або програмне забезпечення, використовувалося та/або працює належним чином;
- правильно пораховано загальні та проміжні суми у формулах розрахунку викидів та параметрів;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

— були застосовані належні рівні точності відповідно до затвердженого ПМ і були виконані всі відповідні вимоги застосованого рівня точності, зокрема, пороги невизначеності для параметрів;

— були використані правильні одиниці вимірювання параметрів (наприклад, щодо даних про діяльність і розрахункових коефіцієнтів, а також відповідні параметри, такі як витрата і концентрація димових газів у разі застосування методики, заснованої на вимірюваннях);

— методи вимірювань, на які спирається фактичний збір даних, типи і розташування ЗВТ – чи вони включені до затвердженого ПМ та чи відповідають його вимогам, а також чи проводилось періодичне калібрування.

—

Також верифікатор повинен перевірити елементи методики моніторингу:

1. Дані про діяльність (розрахункова методика)

— перевірити рахунки від постачальника та товарні накладні, інвентаризацію запасів, якщо дані про діяльність враховують рідке або тверде паливо, що складується на установці;

— перевірити покази лічильника, якщо дані про діяльність засновані на вимірюванні; перевірити, чи правильно задокументовано дані про діяльність і пов'язані з ними дані;

— проводити перехресні перевірки з іншими даними, такими, як загальне споживання палива.

2. Розрахункові коефіцієнти (нижча теплотворна здатність, вміст вуглецю, коефіцієнт викидів, коефіцієнт окислення/перетворення, частка біомаси)

— перевірити, чи були застосовані правильні значення за замовчуванням, якщо на них базуються розрахункові коефіцієнти (наприклад, дані МГЕЗК, дані національного кадастру);

— перевірити результати відбору та аналізів проб, їх застосування до відповідних партій, якщо оператор зобов'язаний визначати розрахункові коефіцієнти за допомогою лабораторних аналізів;

— перевірити відповідності чинним стандартам для відбору проб та аналізів;

— перевірити, чи належним чином зберігається документація лабораторних аналізів, використаних для обчислення даних про викиди, наприклад, результати аналізів із встановлення нижчої теплотворної здатності і коефіцієнтів викидів для палива, коефіцієнтів окислення, коефіцієнтів викидів від технологічних процесів та даних про компонентний склад, частки біомаси, а також процедур калібрування (дати звітів, сертифікати та дані);

— перевірити поправки на стандартні/нормальні умови 0°C/20°C і 101 325 Па.

3. Акредитовані лабораторії

— перевірити, чи була лабораторія акредитована відповідно до ДСТУ ISO/IEC 17025;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

— перевірити, чи аналізи, зазначені в договорі з акредитованою лабораторією, були проведені відповідно до затвердженого ПМ;

— перевірити, чи сфера акредитації акредитованої лабораторії охоплює аналізи необхідні методи випробувань та аналізів.

4. Неакредитовані лабораторії

— перевірити, чи неакредитована лабораторія сертифікована відповідно до ДСТУ ISO 9001 або іншої еквівалентної системи менеджменту якості, яка охоплює відповідну діяльність лабораторії;

— перевірити, чи лабораторія надала докази того, що вона здатна управляти своїм персоналом, процедурами, документообігом і завданнями надійним чином, і що вона здатна отримувати технічно достовірні результати;

— перевірити, чи лабораторні процедури були проведені, як описано в затвердженому ПМ і відповідних письмових процедурах.

5. Відбір проб

— перевірити, чи відбір проб здійснювався відповідно до плану відбору проб, згаданого у затвердженому ПМ;

— перевірити, чи змінювався план відбору проб, та чи ці зміни були затверджені Міндовкіллям шляхом затвердження ПМ із змінами;

— перевірити, чи є актуальним план відбору проб і може надати найбільш репрезентативні дані для поточних обставин;

— процедура, що лежить в основі плану відбору проб, задокументована, впроваджується, підтримується і є ефективною.

6. Методика, заснована на неперервних вимірюваннях

— перевірити повноту погодинних даних та дані, використані на заміну в неповні години;

перевірити розрахунки і вимірювання, що лежать в їх основі, якщо витрата потоку розраховується;

— документацію щодо калібрування і технічного обслуговування засобів для вимірювань витрат потоку та концентрацій;

— перевірити розрахунки, що використовуються для підтвердження вимірних значень;

— перевірити розрахунок річних викидів;

— перевірити, чи були лабораторні процедури проведені так, як описано в затвердженому ПМ і відповідних процедурах.

7. Передача CO₂

— перевірити, чи є відмінності між виміряними значеннями на передавальній і приймальній установках, і чи може бути це пояснено неточністю ЗВТ;

НВ01

Версія 01 від 25.01.2023

Сторінка 36 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

— перевірити, чи було використано правильне середнє арифметичне виміряних значень в звітах про викиди передавальної і приймальної установок.

Якщо виміряні значення на передавальній і приймальній установках не можуть бути пояснені неточністю ЗВТ, то верифікатор повинен перевірити, чи:

- були внесені корективи, щоб вирівняти різницю між виміряними значеннями; – ці корегування консервативні;
- Міндовкілля затвердило ці корегування.

3) Верифікація даних

Беручи до уваги затверджений ПМ, верифікатор повинен перевірити правильність встановлених меж установки і повноту охоплення матеріальних потоків та джерел викидів. Верифікатор перевіряє:

- чи межі установки, матеріальні потоки і джерела викидів, які описано в затвердженому ПМ, відображають фактичний стан справ на установці;
- правильність віднесення установки до певної категорії;
- правильність категоризації матеріальних потоків на незначні, мінімальні та значні матеріальні потоки, а також джерел викидів на значні і незначні джерела;
- чи не виникли прогалини в даних чи подвійний облік через те, що джерела викидів і матеріальні потоки не були включені або були неправильно визначені в ПМ або розрахунках викидів.

Також верифікатор повинен перевірити звітні дані, а також дані, використані для їх отримання. Ключовим завданням є перевірка точності і достовірності даних, а також того, чи агреговані звітні дані узгоджуються з первинними джерелами даних.

5.5.3. Окремі питання, пов'язані з перевіркою правильності застосування методики моніторингу

Під час верифікації верифікатор повинен також перевірити окремі питання, пов'язані з застосуванням методики моніторингу. Вони стосуються, наприклад, класу точності ЗВТ, методів для заміщення відсутніх даних, перевірки певних процедур і даних щодо потужності, рівня виробництва і функціонування установки.

1) Невизначеність

Для методик на основі розрахунків та неперервних вимірювань верифікатор повинен перевірити достовірність інформації, використаної для розрахунку рівнів невизначеності у затвердженому ПМ. Використана інформація залежить від методики, типу ЗВТ і підходу,

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

який застосовує оператор для розрахунку невизначеності і демонстрації досягнення необхідного рівня точності та відповідного порогу невизначеності.

2) Відсутні дані

Верифікатор повинен проаналізувати частоту виникнення прогалин у даних та заходи з контролю, що здійснюються для їх уникнення. Також верифікатор повинен оцінити, наскільки ефективними є заходи з контролю.

3) Перевірка обсягів виробничої діяльності

Верифікатор повинен перевірити обсяги виробничої діяльності установки. Для визначення кількісних даних про виробництво (у тому числі даних про продаж теплової енергії) верифікатор повинен перевірити цифри з даних фінансової звітності, таких як накладні та рахунки від постачальника та/або протоколи виробництва.

5.6. Відвідування установки

Верифікатор під час верифікації повинен здійснити відвідування установки один або більше разів. Під час відвідування установки верифікатор повинен зібрати достатньо доказів для висновків з обґрунтованою впевненістю про відсутності суттєвих викривлень у звіті оператора. Верифікатор повинен провести:

- опитування персоналу, аналіз документації і оцінку процедур оператора на практиці;
- перевірку меж установки, обробки даних і оцінку повноти матеріальних потоків і джерел викидів;
- фактичну перевірку заходів з контролю та оцінку застосування процедур, зазначених у затвердженому ПМ;
- отримання візуальних доказів при проведенні оцінки ЗВТ, систем моніторингу та процесів моніторингу.

Як правило, відвідування установки здійснює сам провідний аудитор, оскільки він несе відповідальність за розподіл завдань між членами групи і реалізацію плану верифікації. Провідний аудитор приймає рішення, хто з членів групи приєднається до нього під час відвідування установки, та чи необхідна присутність технічного експерта під час відвідування установки.

У залежності від обставин і результатів аналізу ризиків верифікатор приймає рішення щодо необхідності здійснення додаткових відвідувань установки. Якщо мета, встановлена відповідно до стратегічного аналізу та аналізу ризиків, не досягнута під час відвідування установки, це може призвести до необхідності проведення більш комплексних (наскрізних) перевірок, опитувань, вибіркового контролю, аналізу документів та, ймовірно, подальших додаткових відвідувань установки. У таких випадках може стати необхідним збільшення часу для верифікації і корегування початкового розрахунку витрат часу.

Заходи, які верифікатор повинен провести на установці, описані у плані верифікації Ф.НВ.01-03 «План та протокол верифікації».

НВ01

Версія 01 від 25.01.2023

Сторінка 38 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Провідний аудитор складає План відвідування установки за формою Ф.НВ.01-04 та надсилає оператору для узгодження.

Умови проведення невиїзної верифікації

Відвідування установки може бути скасовано лише за певних умов і виняткових обставин.

Для верифікації звіту оператора установки, крім установки з низькими обсягами викидів парникових газів та простої установки, верифікатор зобов'язаний проводити виїзну верифікацію за наявності однієї з таких умов:

під час першої верифікації звіту оператора;

- якщо відвідування установки верифікаторами не здійснювалося протягом двох звітних періодів, що безпосередньо передують поточному звітному періоду;
- якщо протягом звітного періоду були внесені істотні зміни до плану моніторингу.

Верифікатор має право прийняти рішення про проведення невиїзної верифікації (окрім зазначених вище випадків обов'язкової виїзної верифікації) за умови проведення верифікатором аналізу ризиків та визначення наявності віддаленого доступу верифікатора до всіх відповідних даних. Проведення невиїзної верифікації можливе за умови, що:

- ґрунтуючись на власному аналізі ризиків, верифікатор прийняв рішення, що відвідування установки не потрібне;
- ґрунтуючись на власному аналізі ризиків, верифікатор визначив, що усі відповідні дані можуть бути отримані дистанційно;
- встановлені критерії виконуються;
- оператор отримує погодження Міндовкілля щодо невиїзної верифікації.

Верифікатор невідкладно інформує оператора про прийняття рішення про проведення невиїзної верифікації. Рішення верифікатора про проведення невиїзної верифікації підлягає погодженню Міндовкіллям. Погодження Міндовкіллям рішення верифікатора про проведення невиїзної верифікації не вимагається для установок з низькими обсягами викидів парникових газів та простих установок.

Для погодження рішення верифікатора про проведення невиїзної верифікації оператор подає Міндовкіллю заяву. До заяви додається довідка у довільній формі за підписом верифікатора, яка містить:

- рішення верифікатора про проведення невиїзної верифікації;
 - результати аналізу ризиків, що можуть виникнути в разі не проведення виїзної верифікації, та підтвердження того, що верифікатор має обґрунтовані підстави вважати, що відвідування установки не є необхідним;
 - підтвердження відповідності критеріям проведення невиїзної верифікації.
- Підтвердженням відповідності критеріям проведення невиїзної верифікації є:
- наявність віддаленого доступу до відповідних даних;

НВ01

Версія 01 від 25.01.2023

Сторінка 39 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

— підтвердження того, що всі вимоги до обов'язкової виїзної верифікації не поширюються на установку.

Оператор невідкладно повідомляє верифікатора про рішення Міндовкілля та надає копію такого рішення верифікатору.

5.7. Розгляд викривлень і невідповідностей

5.7.1. Викривлення

Викривлення – це помилка, упущення або неправильне твердження у звітних даних оператора. Викривлення не включають невизначеність, яка дозволяється відповідно до положень ПМЗ (тобто невизначеність, яка відноситься до застосованого рівня точності).

Невизначеність є викривленням у випадку, якщо:

— ЗВТ не відповідають необхідному рівню невизначеності, зазначеному в затвердженому ПМ або в ПМЗ;

— ЗВТ встановлені неналежним чином або функціонують неправильно; –
ЗВТ не підтримуються належним чином або не відкалібровані.

У таких випадках верифікатор повинен розглядати невизначеність як складову викривлення, якщо це впливає на дані. Наприклад, якщо загальна невизначеність знаходиться за межами необхідного діапазону рівня точності, додаткова невизначеність має розглядатися як помилка.

Типові викривлення з якими може зіткнутися верифікатор:

- помилки в даних про обсяги пального, які подаються у звітах оператора;
- помилки в даних про нижчу теплотворну здатність, коефіцієнти викидів, коефіцієнти окислення;
- помилки при звітуванні сумарного значення енергетичного еквіваленту;
- помилки, які виникають при неправильному відборі проб та проведенні лабораторних аналізів і призводять до помилок у звітних даних в частині розрахункових коефіцієнтів та даних про викиди ПГ;
- неправильне застосування одиниць вимірювання;
- помилки при звітуванні сумарних даних про викиди;
- помилки у звітних даних, які можуть бути пов'язані з ЗВТ, що не забезпечують вимірювання з дотриманням рівня невизначеності, який вимагається відповідно до затвердженого ПМ та положень ПМЗ (додаткова помилка);
- помилки у звітних даних, пов'язані з неправильним встановленням або функціонуванням ЗВТ, що призводить до фактичного перевищення необхідного та затвердженого рівня невизначеності;
- випадки відсутності даних, виявлені верифікатором, та не виправлені оператором.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

5.7.2. Невідповідність

Невідповідністю у процесі верифікації вважається будь-яка дія або бездіяльність, що суперечить вимогам затвердженого ПМ.

Невідповідність може спричинити викривлення, якщо вона призводить до помилок, пропусків та неправильних тверджень у звітних даних.

Типові невідповідності з якими може зіткнутися верифікатор:

- виявлення матеріального потоку або джерела викидів, щодо якого відбувався моніторинг та звітування, але який не був включений у затверджений ПМ. Випадок з таким додатковим матеріальним потоком також буде вважатися викривленням, якщо викиди від цього відсутнього матеріального потоку не були враховані у звіті оператора про викиди, що призводить до упущення у звітних даних;

- матеріальний потік, який у затвердженому ПМ був класифікований як мінімальний, виявився таким, що призводить до більших обсягів викидів, які відповідають визначенню незначного потоку;

- лабораторні аналізи, на підставі яких визначається коефіцієнт викидів, проводяться не з тією періодичністю, яка вимагається затвердженим ПМ;

- рівні точності, затверджені у ПМ, не дотримуються оператором установки;

- оператор для визначення даних про діяльність використовує дані з рахунків постачальника пального, хоча затверджений ПМ вимагає, щоб обсяги пального визначались ЗВТ самого оператора установки;

- процедури з визначення запасів на початок та кінець року, зазначені у затвердженому ПМ, не запроваджені, не застосовуються або не документуються оператором;

- газовий хроматограф-аналізатор, який застосовується для визначення складу газу, не проходив калібрування у відповідності до вимог, зазначених у затвердженому ПМ, тобто калібрування не проводиться з необхідною періодичністю або газ, який застосовується для цілей калібрування, непридатний для цього, або сертифікат, виданий на газ, який застосовується для цілей калібрування, вже не дійсний;

оператор використовує неакредитовану лабораторію для проведення лабораторних аналізів для цілей визначення коефіцієнтів викидів, хоча затверджений ПМ вимагає, щоб лабораторія була акредитованою відповідно до ДСТУ ISO/IEC 17025;

- процедури, які зазначені у затвердженому ПМ, передбачають, що відповідальна особа здійснює перехресні перевірки з виробничими даними, рахунками від постачальника та даними попередніх років, а також те, що ці перехресні перевірки будуть аналізуватися під час проведення аудитів. Однак, під час проведення верифікації верифікатор виявляє, що ці перехресні перевірки не проводились у відповідності з цими процедурами;

- коригувальні заходи, які здійснюються внаслідок проведення калібрування ЗВТ, не відповідають процедурам, описаним у затвердженому ПМ.

НВ01

Версія 01 від 25.01.2023

Сторінка 41 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

5.7.3. Розгляд викривлень і невідповідностей

Провідний аудитор документує усі виявлені викривлення та невідповідності у Додатку А до форми Ф.НВ.01-03 «План та протокол верифікації» та надсилає їх оператору для опрацювання.

Якщо оператор усунув викривлення і невідповідності, верифікатор повинен включити це у внутрішню верифікаційну документацію та позначити це як «вирішено».

Якщо до видачі верифікаційного звіту оператор не усунув викривлення та невідповідності, верифікатор повинен оцінити вплив викривлень та невідповідностей на звітні дані та їх суттєвість.

5.8. Оцінка суттєвості впливу викривлень та невідповідностей

Оцінка суттєвості викривлення включає кількісні та якісні аспекти; така оцінка проводиться щодо неусунених викривлень (викривлення, які не були або не можуть бути виправлені оператором).

Відносно кількісних аспектів, верифікатор сумує виявлені викривлення у звітних даних та порівнює окремі та сумарні викривлення з сукупним зазначеним обсягом викидів у звіті оператора. Різниця між тим, що верифікатор вважає правильним значенням сукупного обсягу викидів та тим, що зазначається у звіті оператора, порівнюється з рівнем суттєвості (для установок категорії А та Б рівень суттєвості становить 5% від загальної величини представлених у звіті обсягів викидів за звітний період, що підлягають верифікації; для установок категорії В – 2%).

Кількісний аспект і, отже, рівень суттєвості сам по собі не є єдиним чинником під час оцінки наявності або відсутності суттєвого впливу викривлень або невідповідностей. Якісний аспект також має бути розглянутий верифікатором. Ключове питання для оцінки якісного аспекту полягає в тому, чи матимуть вплив викривлення або невідповідності (самі по собі або взяті сукупно) на рішення Міндовкілля. Це буде залежати від розміру і характеру викривлень та невідповідностей, а також від конкретних обставин їх виникнення.

Верифікатор повинен звернути увагу на те, що викривлення і невідповідності можуть також мати суттєвий вплив на звітні дані, навіть якщо рівень суттєвості не перевищено.

Важливими чинниками при визначенні наявності або відсутності суттєвого впливу викривлень або невідповідностей є наступні:

- чи можуть викривлення або невідповідності бути усунені;
- чи відмовляється оператор усувати виявлені викривлення або невідповідності;
- яка ймовірність повторного виникнення викривлення або невідповідності;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

яка тривалість викривлення або невідповідності;

- чи є викривлення і невідповідності результатом навмисної дії чи ні;
- чи стосується викривлення або невідповідності недотримання вимог ПМЗ?

Після виявлення усіх викривлень та невідповідностей верифікатор повинен сповістити оператора про них. Після чого оператор повинен усунути усі проблеми.

Всі проблеми, які не можуть бути виправлені оператором до надання верифікаційного звіту, повинні бути відображені в ньому верифікатором. Все ці проблеми необхідно детально описати для того, щоб Міндовкілля зрозуміло розмір та природу проблеми, чи має ця проблема суттєвий вплив на звітні дані та до якої частини звіту оператора, ПМ або ПМЗ вона відноситься. Інформація щодо різних типів неусунених проблем повинна надаватися у Додатку 1 до типової форми верифікаційного звіту Ф.НВ.01-01 «Верифікаційний звіт».

При виявленні викривлень верифікатор повинен повідомляти про таке:

- розмір викривлення: у відсотках або у абсолютному значенні, з зазначенням (де можливо) впливу викривлення на сукупний обсяг викидів, який повідомляється оператором;
- характер викривлення: які наслідки спричиняють помилка, упущення або неправильні твердження. Якщо викривлення є суттєвим, то необхідно надати пояснення, чому це викривлення є суттєвим (наприклад, було перевищено рівень суттєвості або певні індивідуальні умови та чинники стали підставою для верифікатора вважати окремі або сумарні викривлення суттєвими);

- чи є викривлення суттєвим;
- до якої частини звіту оператора відноситься це викривлення.

Якщо невідповідності є також викривленнями, то вони мають зазначатися верифікатором у верифікаційному звіті як невідповідності та як викривлення, якщо вони не були виправлені оператором. У таких випадках верифікатор повинен чітко повідомити, що ця проблема була зазначена під різними категоріями. Верифікатор може надати детальне пояснення лише у одній категорії, а у іншій – зробити посилання на це детальне пояснення. Верифікатор повинен зазначити наступне:

- розмір невідповідності: при оцінюванні не виправленої невідповідності (окремо або разом з іншими невідповідностями) верифікатору необхідно оцінити розмір та джерело походження невідповідності;
- верифікатор має оцінити, чи ця невідповідність є також викривленням. Якщо це так, то необхідно також зазначити у верифікаційному звіті вплив на звітні дані, а також те, чи це суттєве або несуттєве викривлення (у цьому випадку ця невідповідність має також бути повідомлена як викривлення). Верифікатор повинен описати розмір цієї невідповідності таким чином, щоб можна було чітко зрозуміти, чи є ця невідповідність значною або незначною;
- характер невідповідності: до чого відноситься ця невідповідність, тривалість існування невідповідності та ймовірність її повторного настання.
- до якої частини ПМ відноситься невідповідність: з зазначенням певного розділу ПМ до якого вона відноситься.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

При недотриманні вимог ПМЗ верифікатор повинен зазначити:

— розмір недотримання вимог: при оцінюванні невикористаного недотримання вимог верифікатору необхідно оцінити розмір та джерело його походження. Верифікатор має оцінити, чи це недотримання вимог є також викривленням. Якщо це так, то необхідно також зазначити у верифікаційному звіті вплив на звітні дані, а також те, чи це суттєве або несуттєве викривлення (у цьому випадку це недотримання вимог має також бути повідомленим як викривлення). Верифікатор повинен описати розмір цього недотримання вимог таким чином, щоб можна було чітко зрозуміти, чи це недотримання вимог є значним або незначним;

— характер недотримання вимог: що саме є недотриманням вимог, його тривалість та ймовірність повторного настання;

— до якого пункту ПМЗ відноситься це недотримання вимог: зазначити відповідні пункти.

Верифікатор повинен надати інформацію, достатню для того щоб Міндовкілля зрозуміло зміст рекомендацій з вдосконалення, а також до якого елементу моніторингу та звітності вони відносяться (наприклад, оцінка ризиків, обробка даних, заходи з контролю, процедури або точність моніторингу та звітності).

5.9. Оформлення верифікаційного звіту та висновок за результатами верифікації

На підставі інформації, отриманої під час верифікації, верифікатор оформлює верифікаційний звіт за типовою формою Ф.НВ.01-01 «Верифікаційний звіт», яка відповідає типовій формі верифікаційного звіту, затвердженій наказом Міндовкілля від 15.02.2021 № 113. Верифікатор розробив Інструкцію до заповнення форми верифікаційного звіту (див. Додаток Г до цього Керівництва).

5.9.1. Структура верифікаційного звіту

У верифікаційному звіті зазначаються:

- повне найменування оператора, звіт якого підлягав верифікації;
- цілі верифікації;
- обсяг верифікації;
- посилання на звіт оператора, що підлягав верифікації;
- версії затвердженого плану моніторингу, а також строк дії кожної версії плану моніторингу;
- загальний обсяг викидів парникових газів за видами діяльності та для установки в цілому;
- звітний період;
- висновок верифікатора за результатами верифікації;
- опис виявлених викривлень та невідповідностей, що не були виправлені до видачі верифікаційного звіту;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

- дати відвідування установки та осіб, які її відвідали;
 - інформація про рішення верифікатора про проведення верифікації без відвідування установки та про причини такого рішення;
 - випадки недотримання Порядку здійснення моніторингу та звітності, що були виявлені під час верифікації;
 - підтвердження того, чи є метод оцінки для заміщення відсутніх даних, що використовується оператором, консервативним, і чи не призводить зазначений метод до суттєвих викривлень;
 - рекомендації щодо підвищення якості моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів за наявності;
 - прізвище, ім'я, по батькові або найменування провідного аудитора з верифікації, незалежного рецензента, а також аудитора з верифікації та фахівця з технічних питань, якщо вони брали участь у верифікації звіту оператора;
 - відомості про верифікатора (повне найменування, місцезнаходження, інформація про акредитацію);
- дата, підпис та прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи, що діє від імені верифікатора.

Верифікатор детально описує виявлені викривлення та невідповідності у верифікаційному звіті для того, щоб оператор та Міндовкілля могли встановити:

- розмір та характер викривлення чи невідповідності;
- причини того, чому викривлення має або не має суттєвий вплив;
- якої частини звіту оператора стосується викривлення та якої частини плану моніторингу стосується невідповідність.

5.9.2. Висновок за результатами верифікації

При завершенні верифікації та з урахуванням всіх доказів, зібраних під час верифікації, верифікатор повинен здійснити наступне:

- перевірити остаточні дані, повідомлені оператором, у тому числі дані, виправлені на основі інформації, отриманої під час верифікації;
- розглянути повідомлені оператором причини розбіжностей між остаточними даними та раніше повідомленими даними;
- розглянути результати аналізу, щоб визначити правильність виконання оператором затвердженого плану моніторингу та описаних у ньому процедур;
- оцінити, чи є верифікаційний ризик прийнятно низьким, щоб досягти обґрунтованої впевненості;
- переконатися в наявності достатніх доказів для того, щоб з обґрунтованою впевненістю надати висновок верифікатора за результатами верифікації про відсутність суттєвих викривлень у звіті оператора;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

*НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ*

— переконатися в тому, що процес верифікації було в повному обсязі відображено у внутрішній верифікаційній документації та у можливості надати висновок верифікатора у верифікаційному звіті.

Верифікаційний звіт повинен містити один із таких висновків верифікатора:

- за результатами верифікації звіт оператора визнано задовільним; –
- за результатами верифікації звіт оператора визнано незадовільним.

Задовільний звіт

Звіт оператора визнається задовільним за результатами верифікації в разі відсутності суттєвих викривлень.

Звіт оператора, визнаний задовільним, може містити:

- викривлення, що не є суттєвими;
- невідповідності, що не мають суттєвого впливу на звітні дані; –
- рекомендації щодо вдосконалення.

Незадовільний звіт

Звіт оператора визнається незадовільним за результатами верифікації в таких випадках:

— звіт оператора містить суттєві викривлення, які не було усунено до видачі верифікаційного звіту;

— обсяг верифікації занадто обмежений. Обмеження обсягу верифікації може виникнути в результаті:

✓ відсутності даних, яка не дозволяє верифікатору отримати докази, необхідні для зменшення верифікаційного ризику до рівня, необхідного для досягнення обґрунтованої впевненості; наприклад, деякі або всі дані з первинного джерела відсутні, тому відповідні дані доступні лише на агрегованому рівні;

✓ незатвердження ПМ Міндовкіллям, отже, немає необхідного базового документу для верифікатора для перевірки звіту на відповідність;

✓ незабезпечення достатнього обсягу або визначеності даних у ПМ для формування висновку; наприклад частини методики моніторингу неправильно описані у ПМ;

✓ ненадання оператором достатньої інформації для проведення верифікації, наприклад, оператор не надав верифікатору: останню версію ПМ; дані з первинного джерела, необхідні для перевірки точності звітних даних, такі як рахунки від постачальників палива або результати неперервних вимірювань; інформацію про ЗВТ та забезпечення їх якості (дані про виробника, записи про калібрування, інформацію про технічне обслуговування).

— через окремі невідповідності або сукупно з іншими невідповідностями відсутня достатня ясність, що заважає верифікатору з обґрунтованою впевненістю надати висновок про те, що звіт оператора не містить суттєвих викривлень.

НВ01

Версія 02 від 01.02.2024

Сторінка 46 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

5.10. Незалежне рецензування

Вся внутрішня верифікаційна документація та верифікаційний звіт підлягають незалежному рецензуванню, метою якого є:

- забезпечення оцінки якості та виявлення технічних помилок або упущень;
- остаточна перевірка того, що в процесі верифікації були застосовані професійна ретельність і судження, наприклад, обсяг робіт був узгоджений з діяльністю оператора і з необхідністю досягнення обґрунтованого рівня впевненості;
- остаточна перевірка того, що група з верифікації здійснила верифікацію відповідно до ВЗО, і що при виконанні заходів з верифікації були застосовані належні процедури;
- оцінка достатності зібраних доказів для формування висновку у верифікаційному звіті;
- корегування, наприклад, виправлення простих граматичних чи друкарських помилок, упущень тощо.

Якщо незалежний рецензент виявив помилки або дійшов висновку, що зібрано недостатньо доказів, головний аудитор з верифікації повинен це виправити та зібрати відсутні докази або підтвердження. Зміни, які робить верифікатор у верифікаційному звіті в результаті незалежного рецензування, повинні бути повторно перевірені незалежним рецензентом разом з доказами, які їх обґрунтовують. Незалежне рецензування охоплює всі етапи процесу верифікації, при цьому розглядаються такі основні питання:

- формування групи з верифікації (перевірка наявності необхідної компетентності у групи з верифікації);
- як верифікатор оцінив свої ризики для виконання цього конкретного завдання з верифікації, в тому числі, скільки часу було виділено для верифікації, які умови було включено в договір з оператором;
- стратегічний аналіз, аналіз ризиків і план верифікації, у тому числі перегляд аналізу ризиків та плану;
- заходи, здійснені під час детальної верифікації, зібрані докази, а також зміни у запланованих та фактичних заходах з верифікації;
- як група з верифікації заповнила внутрішню верифікаційну документацію, і відповідність між внутрішньою верифікаційною документацією та верифікаційним звітом; будь-які питання, які порушує верифікатор, зокрема ті, що стосуються висновку з верифікації;
- викривлення і невідповідності, повідомлені оператору, а також те, чи оператор усунув їх та як вони були задокументовані й представлені у внутрішній верифікаційній документації;
- перевірка будь-яких неусунених викривлень і невідповідностей та як верифікатор визначив суттєвість їх впливу на звітні дані;
- обґрунтування висновку у верифікаційному звіті.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

В кінці своєї роботи незалежний рецензент повинен підготувати документ, в якому відображаються усі етапи рецензування (Ф.НВ.01-08 «Контрольний список незалежної рецензії»).

Незалежний рецензент не повинен здійснювати заходи з верифікації, які підлягають його рецензуванню, тобто він не повинен бути членом групи з верифікації.

5.11. Внутрішня верифікаційна документація

Верифікатор повинен вести внутрішню верифікаційну документацію для забезпечення відстеження будь-яких оцінок та рішень, які сприяли формуванню висновку верифікатора з обґрунтованою впевненістю.

Внутрішня верифікаційна документація повинна бути прозорою і повинна бути складена таким чином, щоб незалежний рецензент і НААУ могли оцінити відповідність проведення верифікації до вимог ВЗО. Вони повинні мати можливість відстежити всі документи і дані, а також оцінити важливі рішення і питання, які виникали під час процесу верифікації.

Внутрішня верифікаційна документація верифікатора повинна включати такі елементи:

- результати оцінки ризиків, здійснених верифікатором на переддоговірному етапі, та саму оцінку ризиків (Ф.НВ.01-02);
- розрахунок витрат часу, а також будь-які зміни у такому розрахунку і причини внесення цих змін (Ф.НВ.01-10);
- технічне завдання на верифікацію (Ф.НВ.01-17, або може бути застосована форма договору оператора);
- інформацію про групу з верифікації, яка здійснювала верифікацію, і яким чином ця група була сформована (Ф.НВ.01-09, Ф.НВ.01-11):
 - ✓ імена аудиторів з верифікації, головного аудитора з верифікації та інших членів групи;
 - ✓ компетентність групи, яка необхідна для сфери акредитації, що включає види діяльності оператора;
 - ✓ роль і обов'язки кожного члена групи з верифікації;
 - ✓ час, витрачений кожним членом групи на заходи з верифікації.
- висновки щодо перевірок незалежності та неупередженості і визначення незалежного рецензента до початку верифікації (Ф.НВ.01-11, Ф.НВ.01-16);
- обсяг верифікації, який повинен принципово відповідати обсягу діяльності з верифікації, який було визначено у плані верифікації, крім випадків його зміни в процесі верифікації (Ф.НВ.01-03);
- ідентифікацію критеріїв верифікації, за якими звіт оператора був верифікований для того, щоб зрозуміти підстави для верифікаційного висновку (Ф.НВ.01-03);
- висновки щодо усунення проблем та виконання рекомендацій, які були

**ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»**

***НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ***

визначені при попередніх верифікаціях (Ф.НВ.01-01, Ф.НВ.01-03);

- інформацію оператора, яка була використана верифікатором для перехресної перевірки даних та здійснення інших заходів з верифікації (Додаток 3 Ф.НВ.01-01);

- звіт оператора;

- висновки стратегічного аналізу, аналізу ризиків та детальної верифікації, а також сам аналіз у повному обсязі (Ф.НВ.01-03);

- план верифікації, будь-які зміни та оновлення до цього плану, а також причини внесення змін до плану, призначення додаткових заходів та інші висновки, пов'язані з планом верифікації та детальною верифікацією (Ф.НВ.01-03);

- проведені заходи з верифікації та результати перевірок заходів з контролю, процедур і даних. Заходи, описані у внутрішній верифікаційній документації, повинні принципово відповідати плану верифікації, крім випадків його зміни в процесі верифікації (Ф.НВ.01-03);

- відповідні докази, зібрані під час верифікації (фотокопії, розрахункові файли);

- інформацію про заходи, які було проведено на місці розташування установки та поза її межами (Ф.НВ.01-03, Ф.НВ.01-04, Ф.НВ.01-12);

- підстави для невіїзної верифікації, якщо вона мала місце; яким чином було перевірено дані і здійснено верифікацію без відвідування установки; погодження Міндовкіллям невіїзної верифікації та підтвердження того, що всі умови для неї були дотримані (Ф.НВ.01-13, копія погодження від Міндовкілля);

- зміни, які було внесено в процесі верифікації (Ф.НВ.01-03);

- інформацію з вибірки та застосовані методи вибіркової перевірки (Ф.НВ.01-03, розрахункові файли);

- причини збільшення або зменшення обсягу вибірки і інформацію про вирішення всіх виявлених проблем, які потребували подальших досліджень, а також результати цих досліджень і докази, які обґрунтовують зроблені висновки щодо звіту про викиди (Ф.НВ.01-03);

- висновки щодо якості і суттєвості даних, які є важливими для підтвердження даних установки, поданих у звіті оператора (Ф.НВ.01-01, Ф.НВ.01-03). Ці висновки відносяться до порогового значення суттєвості, яке було застосовано, та до обґрунтування суджень відносно кількісної та якісної оцінки того, чи викривлення або невідповідності мають суттєвий вплив на звітні дані;

- невідповідності і викривлення, які було виявлено верифікатором, і опис того, як їх було усунено. Якщо ці викривлення і невідповідності були усунені в процесі верифікації, то про це має бути зазначено (Додаток А Ф.НВ.01-03, Ф.НВ.01-01);

- обґрунтування висновку, зробленого верифікатором (Ф.НВ.01-03);

- у відповідних випадках, опис будь-якого значного внутрішнього обмеження, пов'язаного з верифікацією звіту оператора верифікації: чи мали місце певні обставини або

**ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»**

***НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ***

обмеження, які завадили ОВ отримати докази, необхідні для зменшення верифікаційного ризику до прийнятного рівня(Ф.НВ.01-03);

- висновки щодо верифікації звіту про викиди (п. 9 Ф.НВ.01-01);
- результати незалежного рецензування та прізвище, ім'я та по-батькові рецензента (Ф.НВ.01-08).

5.12. Затвердження та видача Верифікаційного звіту

Верифікаційний звіт має бути підписаний ПА, відповідальним за здійснення верифікації. Рішення щодо видачі верифікаційного звіту приймає Керівник ОВ.

ОВ надає оператору затверджений верифікаційний звіт для подальшої звітності оператора перед Міндовкіллям.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

ДОДАТОК А. ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ

Таблиця А.1. Терміни і визначення

Терміни і визначення	Джерело
альтернативна методика - методика моніторингу, заснована не на рівнях точності;	ПМЗ
аналіз ризиків - діяльність верифікатора, яка провадиться в ході верифікації і спрямована на виявлення та проведення аналізу властивих ризиків і ризиків системи контролю;	ВЗО
аналітичні процедури - комплекс дій верифікатора, спрямованих на проведення аналізу коливань та тенденцій даних, у тому числі аналізу даних, які не узгоджуються з іншою відповідною інформацією або відхиляються від прогнозованих значень;	ВЗО
аудитор з верифікації - член групи з верифікації, який бере участь у проведенні верифікації звіту оператора;	ВЗО
верифікатор - юридична особа, акредитована відповідно до Закону України "Про акредитацію органів з оцінки відповідності", яка проводить верифікацію;	ЗУ МЗВ
верифікаційний звіт - звіт, що видається верифікатором оператору за результатами верифікації та містить один із таких висновків верифікатора: за результатами верифікації звіт оператора визнано задовільним або за результатами верифікації звіт оператора визнано незадовільним;	ЗУ МЗВ
верифікаційний ризик - ризик того, що залежно від властивого ризику, ризику системи контролю та ризику невиявлення верифікатор зробить невірний висновок за наявності суттєвого викривлення у звіті оператора;	ВЗО
верифікація - діяльність верифікатора, що полягає у перевірці звіту оператора, підготовці та видачі верифікатором за результатами такої перевірки верифікаційного звіту відповідно до Закону про МЗВ;	ЗУ МЗВ
вид діяльності - діяльність, викиди парникових газів від провадження якої підлягають моніторингу, звітності та верифікації та яка входить до переліку видів діяльності, затвердженого Кабінетом Міністрів України;	ЗУ МЗВ
викиди парникових газів - надходження в атмосферне повітря парникових газів, визначених щодо певного виду діяльності, з джерел викидів парникових газів на установці;	ЗУ МЗВ
викиди парникових газів від спалювання - викиди парникових газів, що виникають у процесі екзотермічної реакції палива з киснем;	ПМЗ
викиди парникових газів від технологічних процесів - викиди парникових газів, крім викидів парникових газів від спалювання, що виникають в результаті реакції між речовинами або їх перетворення, в тому числі хімічного або електролітичного перетворення металевих руд, термічного розкладання речовин, а також утворення речовин для використання як продукції або сировини;	ПМЗ
викопний вуглець - неорганічний або органічний вуглець, який не є біомасою;	ПМЗ

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

викривлення - упущення, неправдиві дані або помилка в даних звіту оператора, за винятком допустимої невизначеності відповідно до Порядку здійснення моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 р. № 960 (далі - Порядок здійснення моніторингу та звітності);	ВЗО
вимірювальна система - сукупність засобів вимірювальної техніки та іншого обладнання, що використовується для визначення змінних величин, таких як дані про діяльність, вміст вуглецю, теплотворна здатність або коефіцієнт викидів CO ₂ ;	ПМЗ
властивий ризик - можливість викривлення певного параметра в звіті оператора, яке може бути суттєвим викривленням окремо або в сукупності з іншими викривленнями, без урахування результатів пов'язаних заходів з контролю цього параметра;	ПМЗ

<i>Терміни і визначення</i>	<i>Джерело</i>
внутрішня верифікаційна документація - вся внутрішня документація, підготовлена, складена та отримана верифікатором для фіксації документальних відомостей та обґрунтування діяльності, пов'язаної з верифікацією;	ЗУ МЗВ
дані про діяльність - кількісні дані про спожите або вироблене установкою паливо або матеріал, на основі яких здійснюється розрахунок викидів парникових газів;	ПМЗ
джерело викидів парникових газів - окрема частина установки, з якої здійснюються викиди парникових газів, або процес у межах установки, який призводить до викидів парникових газів;	ЗУ МЗВ
Єдиний реєстр з моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів (далі - Єдиний реєстр) - єдина державна електронна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку та облік відомостей про установки та документів у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів;	ЗУ МЗВ
заходи з контролю - дії або заходи, здійснювані оператором для зменшення властивих ризиків;	ПМЗ
звіт оператора - звіт про викиди парникових газів, складений оператором за результатами моніторингу за звітний період;	ЗУ МЗВ
звіт про вдосконалення - складений оператором звіт, що містить інформацію про вдосконалення процесу моніторингу та інформацію про усунення невідповідності даних моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів і виконання рекомендацій щодо вдосконалення, наданих верифікатором;	ЗУ МЗВ
звітний період - один календарний рік, протягом якого здійснюється моніторинг та за який складається звіт оператора;	ЗУ МЗВ
змішане паливо - паливо, яке містить біомасу та викопний вуглець;	ПМЗ
змішаний матеріал - матеріал, який містить біомасу та викопний вуглець;	ПМЗ

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

коефіцієнт викидів парникових газів - розрахунковий коефіцієнт, який визначається як значення за замовчуванням або як значення на основі лабораторних аналізів і є відношенням обсягу викидів парникових газів до даних про діяльність певного матеріального потоку за умови припущення повного окислення для спалювання та повного перетворення для інших хімічних реакцій;	ПМЗ
коефіцієнт окислення - розрахунковий коефіцієнт, який визначається як значення за замовчуванням або як значення на основі лабораторних аналізів і є відношенням обсягу вуглецю, окисленого до CO ₂ внаслідок спалювання, до загальної кількості вуглецю, що міститься в паливі, з урахуванням кількості монооксиду вуглецю (CO), що надходить в атмосферне повітря, як молярного еквіваленту CO ₂ ;	ПМЗ
коефіцієнт перетворення - розрахунковий коефіцієнт, який визначається як значення за замовчуванням або як значення на основі лабораторних аналізів і є відношенням обсягу вуглецю, що викидається як CO ₂ , до загальної кількості вуглецю, що міститься в матеріальному потоці до моменту викиду парникового газу, з урахуванням кількості монооксиду вуглецю (CO), що надходить в атмосферне повітря, як молярного еквіваленту CO ₂ ;	ПМЗ
компонентний CO ₂ - CO ₂ , який є частиною палива;	ПМЗ
консервативна оцінка викидів парникових газів - оцінка викидів парникових газів, здійснена із застосуванням припущень, які унеможливають недооцінку річного обсягу викидів парникових газів;	ПМЗ
консервативний - характеристика, яка полягає в тому, що ряд припущень був визначений з метою уникнення недооцінки щорічних викидів парникових газів;	Методичні рекомендації з оцінки викидів

<i>Терміни і визначення</i>	<i>Джерело</i>
максимально допустима похибка - похибка, визначена для засобів вимірювальної техніки Технічним регламентом засобів вимірювальної техніки, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 163 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 21, ст. 89), або Технічним регламентом щодо неавтоматичних зважувальних приладів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1062 (Офіційний вісник України, 2015 р., № 102, ст. 3524), або Технічним регламентом законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 13 січня 2016 р. № 94 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 16, ст. 624), або іншим законодавством у сфері законодавчо регульованої метрології;	ПМЗ
матеріальний потік - конкретний вид палива, сировини або продукції, споживання або виробництво якого призводить до викидів парникових газів на одному або більше джерелах викидів парникових газів; або конкретний вид палива, сировини або продукції, що містить вуглець і включений до розрахунків викидів з використанням методики балансу мас;	ПМЗ

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

методика моніторингу - комплекс заходів, що використовує оператор для визначення викидів ПГ від конкретної установки;	Методичні рекомендації з оцінки викидів
моніторинг - збір, обробка, аналіз та зберігання оператором даних для визначення обсягів викидів парникових газів;	ЗУ МЗВ
невизначеність - властивість, пов'язана з результатом визначення певної величини, виражена у відсотках, яка характеризує розбіжність можливих значень, які обґрунтовано можна віднести до певної величини, з урахуванням впливу систематичних та випадкових чинників, і яка визначає довірчий інтервал навколо встановленого значення, що з довірчою імовірністю 95 відсотків містить дійсне значення величини, з урахуванням асиметрії розподілу значень;	ПМЗ
невідповідність - дії або бездіяльність оператора, що суперечать вимогам, зазначеним у плані моніторингу;	ВЗО
неперервне вимірювання викидів парникових газів - сукупність операцій для визначення кількості викидів парникових газів шляхом періодичних вимірювань у димовій трубі або вимірювальних процедур з відбором димових газів засобом вимірювальної техніки, розташованим біля труби, за винятком методів вимірювання на основі збору окремих проб із труби;	ПМЗ
непрямі дані - річні значення, які емпірично обґрунтовані або отримані з достовірних джерел і застосовуються оператором для заміщення даних про діяльність або розрахункових коефіцієнтів з метою забезпечення повноти звітності у разі неможливості отримання всіх необхідних даних про діяльність або розрахункових коефіцієнтів;	ПМЗ
нормальні умови - умови, за яких визначаються нормальні кубічні метри (Нм ³) за температури 273,15 К (що дорівнює 0 С) і тиску 101, 325 кПа;	Методичні рекомендації з оцінки викидів
обґрунтована впевненість - високий, але не абсолютний рівень упевненості, виражений у висновку верифікатора щодо відсутності суттєвих викривлень у звіті оператора;	ВЗО
обробка даних - діяльність, пов'язана з отриманням, обробкою та зберіганням даних, які необхідні для підготовки звіту оператора на підставі первинних вихідних даних;	ПМЗ
оператор - юридична особа або фізична особа - підприємець, яка здійснює технічну експлуатацію установки, що перебуває в її власності або користуванні;	ЗУ МЗВ

Терміни і визначення	Джерело
----------------------	---------

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

парникові гази - гази, а саме: двоокис вуглецю (CO ₂), метан (CH ₄), закис азоту (N ₂ O), гідрофторвуглеці (ГФВ), перфторвуглеці (ПФВ), гексафторид сірки (SF ₆) та інші газоподібні складові атмосфери, які поглинають та випромінюють інфрачервоне випромінювання;	ЗУ МЗВ
партія - кількість палива або матеріалу, що відвантажуються однією відправкою або протягом певного періоду часу, для яких відібрані репрезентативні проби та визначені характерні ознаки;	ПМЗ
письмові процедури - внутрішні документи оператора, що регламентують виконання всіх складових плану моніторингу та підготовку звіту оператора відповідно до цього Порядку;	ПМЗ
план верифікації - план проведення верифікації, що розробляється верифікатором з урахуванням отриманої інформації та ризиків, виявлених у процесі стратегічного аналізу та аналізу ризиків;	ВЗО
план моніторингу - документ, який визначає комплекс заходів з моніторингу, розробляється оператором на підставі типових форм стандартного або спрощеного плану моніторингу і подається оператором до уповноваженого органу для затвердження;	ЗУ МЗВ
попередній коефіцієнт викидів парникових газів - припустимий загальний коефіцієнт викидів парникових газів змішаного палива або змішаного матеріалу на основі загального вмісту вуглецю, що складається з частки біомаси та частки викопного палива, перед множенням його на частку викопного палива для отримання коефіцієнта викидів парникових газів;	ПМЗ
поріг невизначеності - максимально дозволена невизначеність, встановлена для визначення даних про діяльність щодо матеріальних потоків за звітний період;	ПМЗ
провідний аудитор з верифікації - аудитор, який здійснює керівництво та контроль за групою з верифікації та відповідає за проведення верифікації звіту оператора та підготовку верифікаційного звіту;	ВЗО
реєстраційна дія - державна реєстрація установки в Єдиному реєстрі, внесення змін до записів Єдиного реєстру, скасування державної реєстрації установки в Єдиному реєстрі;	ЗУ МЗВ
ризик невиявлення - ризик того, що верифікатор не виявить суттєвого викривлення у звіті оператора;	ВЗО
ризик системи контролю - можливість викривлення певного параметра у звіті оператора, яке може бути суттєвим викривленням окремо або в сукупності з іншими викривленнями та якому не можна буде своєчасно запобігти або яке не можна буде виявити та виправити системою контролю;	ПМЗ
рівень суттєвості - кількісний поріг, вище за який викривлення окремо або в сукупності з іншими викривленнями є суттєвим;	ВЗО
рівень точності - встановлена вимога, що використовується для визначення даних про діяльність, розрахункових коефіцієнтів, щорічних викидів парникових газів та середньорічних погодинних викидів парникових газів;	ПМЗ

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

розрахунковий коефіцієнт - коефіцієнт, що використовується під час здійснення розрахунків викидів парникових газів, а саме: нижча теплотворна здатність, коефіцієнт викидів парникових газів, попередній коефіцієнт викидів парникових газів, коефіцієнт окислення, коефіцієнт перетворення, вміст вуглецю або частка біомаси;	ПМЗ
система контролю - організаційно-технічна система, що створюється оператором установки для зменшення властивих ризиків;	ВЗО
стандартизований комерційний вид палива - паливо, вимоги до якого встановлені Технічним регламентом щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, судових та котельних палив, затвердженим постановою Кабінету	ПМЗ
Терміни і визначення	Джерело
Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 927 (Офіційний вісник України, 2014 р., № 2, ст. 35);	
стандартні умови - умови, за яких визначаються стандартні кубічні метри (Ст м3) за температури 293,15 К (що дорівнює 20°C) і тиску 101, 325 кПа.	Методичні рекомендації з оцінки викидів
стратегічний аналіз - аналіз, що проводиться верифікатором на початку верифікації щодо всієї діяльності на установці, з метою оцінки ймовірного характеру, обсягу та складності завдань з верифікації;	ВЗО
супутній технологічний газ - побічний продукт неповного згоряння або хімічних реакцій у певних технологічних процесах, який використовується як вторинний енергетичний ресурс; прикладами є коксовий газ, доменний газ та кисневоконвертерний газ.	Методичні рекомендації з оцінки викидів
суттєве викривлення - викривлення, що взяте окремо або в сукупності з іншими викривленнями, яке перевищує рівень суттєвості;	ВЗО
сфера акредитації - види діяльності, щодо яких було акредитовано верифікатора відповідно до законодавства;	ВЗО
точка викидів – отвір спеціально спорудженого газоходу, труби або іншої споруди, з якої в атмосферу надходять парникові гази.	Методичні рекомендації з оцінки викидів
точка вимірювання - репрезентативна точка, де здійснюється вимірювання параметрів, необхідних для визначення викидів парникових газів із застосуванням методики на основі неперервних вимірювань.	Методичні рекомендації з оцінки викидів
точність - близькість результатів виміру (розрахунків) до реального або еталонного значення певної величини, визначеної емпірично з використанням міжнародно визнаних стандартних методів та відкаліброваних приладів з урахуванням як випадкових, так і систематичних чинників;	ПМЗ

**ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»**

**НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ**

уповноважений орган - центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів;	ЗУ МЗВ
установка - стаціонарний технічний об'єкт, на якому оператор провадить один або більше видів діяльності, а також іншу діяльність, яка має безпосередній технологічний зв'язок з видами діяльності, що провадяться на такому об'єкті, та може впливати на викиди парникових газів.	ЗУ МЗВ
фахівець з технічних питань - особа, яка володіє спеціальними знаннями, достатніми для надання висновків, роз'яснень, рекомендацій, консультацій під час проведення верифікації.	ВЗО
частка біомаси - відношення обсягу вуглецю, що походить з біомаси, до загального обсягу вуглецю в паливі або матеріалі;	ПМЗ
частка викопного палива - відношення обсягу викопного вуглецю до загального обсягу вуглецю в паливі або матеріалі.	ПМЗ

Таблиця А.2. Скорочення та визначення

Скорочення	Визначення
CR	Ризик системи контролю
DR	Ризик невиявлення
IR	Властивий ризик
VR	Верифікаційний ризик
AB	Аудитор з верифікації
Акредитована лабораторія	Лабораторія, яка має акредитацію відповідно до ДСТУ ISO/IEC 17025:2019 на застосування відповідних аналітичних методів, зокрема, для визначення розрахункових коефіцієнтів
BB	Вміст вуглецю
ВВД	Внутрішня верифікаційна документація
ВД	Вид діяльності
Верифікатор	ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»
ВЗО	Порядок верифікації звіту оператора про викиди парникових газів, затверджений Постановою КМУ від 23.09.2020 №959
ВТВ	Виробничо-технічний відділ
ДВ	Джерело викидів ПГ
ДД	Дані про діяльність
ДСТУ	Державний стандарт України
Єдиний реєстр	Єдиний реєстр з моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Загальні рекомендації ПМЗ	Загальні рекомендації з дотримання вимог до моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів
ЗУ МЗВ	Закон України 377-ІХ від 12.12.2019 «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів»
ЗВТ	Засіб вимірювальної техніки
ІС	Інформаційна система
КВ	Коефіцієнт викидів ПП
КІ	Конфлікт інтересів
ККД	Коефіцієнт корисної дії
КО	Коефіцієнт окислення
Комісія	Комісія з апеляції
КОП	Коефіцієнт окислення та перетворення
КП	Коефіцієнт перетворення
МГЕЗК	Міжурядова група експертів з питань зміни клімату (англ. Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC)
МДПЕ	Максимально допустима похибка під час експлуатації
Метод РО	Підхід до оцінки невизначеності для методики на основі розрахунків («Р») для випадків, коли ЗВТ знаходиться під контролем оператора («О»)
Метод РТ	Підхід до оцінки невизначеності для методики на основі розрахунків («Р») для випадків, коли ЗВТ знаходиться поза контролем оператора, тобто під контролем торговельного партнера («Т»)
Методичні рекомендації	Методичні рекомендації з оцінки викидів парникових газів за видами діяльності установок
Скорочення	Визначення
МЗВ	Моніторинг, звітність та верифікація
Міндовкілля	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, яке є уповноваженим органом, визначеним Законом України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів»
н/з	Не застосовується
НААУ	Національне агентство з акредитації України
Національний кадастр	Національний звіт (кадастр) антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів, який подається Україною до Секретаріату РКЗК ООН
НД	Нормативний документ
НПП	Номенклатура продукції промисловості

НВ01

Версія 02 від 01.02.2024

Сторінка 58 з 75

~ДСТУ EN ISO/IEC 17029:2020~

**ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»**

**НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ**

НР	Незалежний рецензент
НТЗ	Нижча теплотворна здатність
НЯ	Настанова з якості
П	Матеріальний потік
ПА	Провідний аудитор з верифікації
ПВД	Перелік видів діяльності, викиди парникових газів в результаті провадження яких підлягають моніторингу, звітності та верифікації, затверджений Постановою КМУ від 23.09.2020 №880
ПГ	Парникові гази
ППП	Потенціал глобального потепління
Персонал з верифікації	Провідні аудитори з верифікації, аудитори з верифікації, фахівці з технічних питань, незалежні рецензенти
ПКЯ	Представник керівництва з якості
ПМ	План моніторингу
ПМЗ	Порядок здійснення моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів, затверджений Постановою КМУ від 23.09.2020 №960
Рекомендації з оцінки викидів	Методичні рекомендації з оцінки викидів парникових газів за видами діяльності установок
РКЗК ООН	Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (англ. United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC)
СНВВ	Системи неперервних вимірювань викидів
СО ₂ -екв.	Одиниці еквіваленту СО ₂ для викидів парникових газів
СТВ	Система торгівлі квотами на викиди ПГ
СУЯ	Система управління якістю
ТВ	Точка викидів
ТВим	Точка вимірювань
ТЕЦ	Теплоелектроцентрально
ФТ	Фахівець з технічних питань
ЧБ	Частка біомаси

**ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»**

**НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ**

**ДОДАТОК Б. ПРОЦЕДУРА РОЗРАХУНКУ ВИТРАТ ЧАСУ ПРИ
ЗДІЙСНЕННІ ВЕРИФІКАЦІЇ**

**1. Розрахунок витрат часу на здійснення верифікації на
передконтрактному етапі**

Відповідальна особа виконує розрахунок витрат часу на здійснення верифікації на передконтрактному етапі за допомогою Інструменту, наведеного в п. 3, на основі документів оператора. Результати розрахунку заносяться у форму Ф.НВ.01-10 «Розрахунок витрат часу при здійсненні верифікації». Визначений час на здійснення верифікації заноситься до договору з оператором.

2. Перевірка та коригування витрат часу для здійснення верифікації

Ключовим елементом для фактичного відведення часу є аналіз ризиків, який здійснив верифікатор: виявлення невід'ємних ризиків та ризиків контролю має великий вплив на розрахунок витрат часу завдання з верифікації. Час, розрахований на передконтрактному етапі, може бути скоригований згідно з додатковою інформацією, яка стає відомою верифікатору після укладання контракту.

Після проведення стратегічного аналізу та аналізу ризиків провідний аудитор виконує перевірку (розрахунок) витрат часу для здійснення верифікації за допомогою Інструменту, наведеного в п. 3. Результати розрахунку заносяться у форму Ф.НВ.01-10. Додаткову перевірку за тим же алгоритмом рекомендується виконати після відвідування установки. Крім того, провідний аудитор може за потреби виконувати таку перевірку на будь-якому етапі верифікації.

За необхідності коригування витрат часу провідний аудитор надсилає оновлену форму Ф.НВ.01-10 керівнику.

3. Інструмент розрахунку витрат часу при здійсненні верифікації

Цей інструмент встановлює параметри, необхідні для визначення кількості днів, які має витратити верифікатор на здійснення верифікації. Цей інструмент враховує наступні елементи покрокового процесу:

- кількість джерел викидів (крок I);
- кількість матеріальних потоків (крок II);
- типи палива та матеріалів, що використовуються (крок III);
- сукупний обсяг викидів парникових газів (крок IV);
- складність та повнота обробки даних та процесу обліку (крок V);
- надійність систем контролю та рівень довіри верифікатора цим системам та заходам (крок V);
- підсумок усіх елементів (крок VI);
- застосування коефіцієнтів (крок VII);

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

— визначення необхідної витрати часу на верифікацію (крок VIII).

Для кожного з цих елементів визначено кількість балів із урахуванням кількості чинників, які розглядаються під час кожного кроку. Ці бали мають потім підсумовуватись та ця сума всіх кроків є індикатором кількості днів, які верифікатор має витратити на здійснення цього верифікаційного завдання.

Крок I: Кількість джерел викидів

Чим більша кількість джерел викидів (дивись розділ С.6.b ПМ), тим більше балів має бути надано за цим кроком – надається 1 бал для кожних 3 джерела викидів із заокругленням у бік збільшення.

Крок II: кількість матеріальних потоків

Чим більша кількість матеріальних потоків (дивись розділи С.6.е, С.6.f та Е.8.f ПМ), тим більше балів має бути надано за цим кроком (дивись таблицю нижче). Значний вплив на визначення необхідного часу на верифікацію має спосіб визначення розрахункових коефіцієнтів – чим більше застосовується лабораторних аналізів, тим більше необхідно часу на верифікацію. Крім того, первинна верифікація потребує збільшеного часу на перевірку матеріальних потоків.

Крок II – кількість матеріальних потоків	Кількість балів за кроком II		
	для визначення розрахункових коефіцієнтів використовуються значення за замовчуванням	для визначення розрахункових коефіцієнтів використовуються лабораторні аналізи	незареєстрований ПМ та/або первинна верифікація
Для кожного матеріального потоку	1	2	2

Крок III: типи матеріальних потоків

Більша кількість типів палива (особливо нестандартизованих комерційних видів палива) або матеріалів, а також використання палива з біомаси (дивись розділ С.6.е ПМ), означає, що верифікатор має здійснити більший обсяг перевірки та випробувань, а тому може вимагати більше часу.

Крок III – типи матеріальних потоків	Кількість балів за кроком III
Використовуються виключно стандартизовані комерційні види палива або біомаса, де її частка становить 97% або більше відсотків, відповідно до Статті 42 ПМЗ	1

НВ01

Версія 02 від 01.02.2024

Сторінка 61 з 75

**ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»**

**НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ**

Використовується виключно рідкі види палива та палива з біомаси, де її частка становить 97% або більше відсотків (відповідно до Статті 42 ПМЗ), або природний газ	4
Будь-яка комбінація видів палива (рідкі, тверді та/або газоподібні види палива та матеріалів, змішана біомаса)	12

Крок IV. Сукупний обсяг викидів парникових газів

Чим більший сукупний обсяг викидів парникових газів у оператора установки (дивись розділ С.5.d ПМ), тим більше балів має бути надано за цим кроком.

Крок IV– сукупний обсяг викидів парникових газів	Кількість балів за кроком IV
Річний обсяг викидів дорівнює або менший 25 000 т CO ₂ (екв.)	1
Річний обсяг викидів дорівнює або менший 50 000 т CO ₂ (екв.)	3
Річний обсяг викидів дорівнює або менший 250 000 т CO ₂ (екв.)	8
Річний обсяг викидів дорівнює або менший 500 000 т CO ₂ (екв.)	12
Річний обсяг викидів дорівнює або менший 750 000 т CO ₂ (екв.)	18
Річний обсяг викидів дорівнює або менший 1 000 000 т CO ₂ (екв.)	24
Річний обсяг викидів більший 1 000 000 т CO ₂ (екв.)	30

Крок V. Складність та повнота обробки даних та надійність систем контролю

Кількість днів, які мають бути витрачені під час верифікації, значною мірою залежить від складності систем обліку, надійності й достатності систем обробки даних та систем контролю оператора.

Для оцінки за кроком V на передконтрактному етапі має бути враховане наступне:

- розділ К ПМ;
- аналіз ризиків оператора;
- оцінка за цим кроком у попередньому році, якщо верифікатор вже здійснював верифікацію у попередній(і) рік(роки) для того самого оператора установки; - удосконалення ПМ, що стосуються обробки даних та систем контролю.

Під час оцінки враховується, зокрема, наступне:

- кількість кластерів даних, які надходять разом до процесів обробки та агрегування даних (наприклад, єдиний кластер даних у порівнянні з багатьма кластерами: чим більше кластерів даних обробляються одночасно, тим більша ймовірність помилки, тому може вимагатися ретельніша перевірка);

НВ01

Версія 02 від 01.02.2024

Сторінка 62 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

- рівень автоматизації процесу обліку (наприклад, значний обсяг механічного вводу даних підвищує ризик виникнення викривлення, що вимагає додаткової перевірки, однак це питання може бути вирішеним за допомогою сертифікованої системи екологічного управління відповідно до вимог ДСТУ ISO 14001 та EMAS);
- природа та типи процесів контролю, які застосовуються в системі обліку (наприклад, формалізовані та більш документовані заходи з контролю можуть виявитися більш ефективними, що означитиме необхідність здійснення меншої перевірки).

На передконтрактному етапі здійснюється початкова оцінка ймовірного невід'ємного ризику та ризику контролю, а також рівень складності заходів контролю та відповідних процедур.

На основі експертного судження та рівня довіри до систем контролю бали можуть бути скориговані відповідно до наявної ситуації, наприклад, якщо було виявлено середній рівень складності та слабку систему контролю.

Крок V – рівень складності та контролю	Кількість балів за кроком V
Низька складність, та добра система контролю	2
Середня складність, та добра система контролю	8
Висока складність, але добра система контролю	16
Середня/висока складність, але слабка система контролю	30

Під час здійснення стратегічного аналізу та аналізу ризиків ці системи будуть більш ретельно перевірені аудитором з верифікації, що надасть йому розуміння їх фактичної складності, а також невід'ємних ризиків та ризиків контролю. Після завершення цих аналізів розрахунок витрат часу має бути переглянутий таким чином, щоб оновлений розрахунок відповідав рівню довіри, який склався після проведення аналізу ризиків та стратегічного аналізу.

Виявлення невід'ємних ризиків та ризиків контролю визначає рівень довіри до надійності та достатності систем обробки даних та систем контролю. Ця інформація має бути повністю задокументована під час здійснення стратегічного аналізу та аналізу ризиків. Наявність у оператора установки запровадженої системи, відповідно до вимог ДСТУ ISO 9001, ДСТУ ISO 14001 або EMAS, автоматично не свідчить про те, що можна повністю довіряти надійності системи контролю. Необхідно переконатися та отримати докази того, що ці системи включають заходи з контролю обліку даних та процесу звітування.

Чи рівень довіри має бути високим, середнім, низьким або найнижчим, залежить від специфічних обставин, професійного судження та індивідуального аналізу ризиків. Під час здійснення верифікації рівень довіри до надійності заходів з контролю, процедур та інших елементів системи контролю може змінюватися, в залежності, наприклад, від виявлених невідповідностей або збільшення ризику суттєвих викривлень. Це, в свою чергу, матиме

НВ01

Версія 02 від 01.02.2024

Сторінка 63 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

вплив на розрахунок витрат часу, який може потребувати коригування, відповідно до цих фактів.

Необхідно звернути увагу на таке:

- рівень довіри тісно пов'язаний із результатами аналізу ризиків. Високий ризик контролю означає низький рівень довіри до надійності систем та процедур контролю. Середній ризик контролю означає середній рівень довіри, в той час, як низький ризик, означає високий рівень довіри щодо достатності наявних систем та процедур контролю (дивись Крок IV п. 5.3 цього Керівництва);
- у випадку, якщо на установці запроваджена система менеджменту, сертифікована на відповідність вимогам ДСТУ ISO 9001, ДСТУ ISO 14001 або EMAS, то це підвищує рівень довіри до системи контролю – за умови, що існують докази того, що така система охоплює відповідні процеси обліку даних та звітування. Зокрема, наявність такої системи не звільняє оператора від обов'язку запровадити заходи та процедури контролю, які б відповідали невід'ємним ризикам та ризику контролю. Необхідно зазначити, що малі установки можуть не мати систем, які відповідають вимогам ДСТУ ISO 9001, ДСТУ ISO 14001 або EMAS. Навіть відсутність таких систем не означає, що система контролю є ненадійною. Ключовим чинником у цьому випадку є те, чи є довіра до того, що запроваджені заходи та процедури контролю постійно запобігають невід'ємним ризикам та ризикам контролю.

У випадку, якщо опис у строках вищенаведених таблиць за кроками I - V не повністю відповідає наявній ситуації, то на основі експертного судження, бали можуть бути скориговані відповідно до такої наявної ситуації.

Крок VI. Підсумок усіх елементів

Загальна кількість балів розраховується шляхом складення наданих балів за усіма кроками від I до V. Сума всіх балів, зазначена у відповідній колонці, вказує на базову кількість людино-днів для здійснення верифікації.

Сума балів усіх кроків	до 9	10-18	19-27	Кожні додаткові 9 балів
Базова кількість людино-днів	3	5	7	+2

Крок VII. Застосування коефіцієнтів

Для визначення остаточної кількості людино-днів, необхідної на здійснення верифікації, необхідно до базової кількості людино-днів застосувати відповідні коефіцієнти (дивись нижченаведену таблицю).

Крок VII – застосування коефіцієнтів		Коефіцієнт
Верифікація у 2022 році		2
Верифікація у 2023 році		1,8
Верифікація у 2024 році		1,6
Верифікація у 2025 році		1,4
Верифікація у 2026 році		1,2
Верифікація, починаючи з 2027 року		1
Верифікація у наступні роки		1
Якщо верифікатор здійснював верифікацію у попередній(і) рік(роки) для тієї самої установки	Призначено того самого провідного аудитора	0,9
	Призначено іншого провідного аудитора	0,95

Крок VIII. Визначення необхідної витрати часу на верифікацію

Витрата часу, необхідного на верифікацію, визначається на основі базової кількості людино-днів з застосуванням коефіцієнтів, які враховують рік проведення верифікації та здійснення верифікації для установки у попередні роки.

ПРИМІТКА: У випадку, якщо було погоджено скасування відвідування установки, цей факт має також враховуватися.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

ДОДАТОК В. ВИБІРКОВА ПЕРЕВІРКА

Після перевірки відповідності ПМ наступним важливим кроком у верифікації є перевірка впровадження заходів з контролю оператора та письмових процедур, які охоплюються затвердженням ПМ, а також перевірка достовірності, повноти та правильності звітних даних. На основі аналізу ризиків верифікатор може використовувати вибіркочну перевірку для тестування заходів з контролю і процедур, а також при проведенні змістовної перевірки даних.

Залежно від проведеного верифікатором аналізу рівнів властивого ризику і ризику системи контролю верифікатор визначає, чи вибіркочна перевірка є виправданою, які вибіркочні сукупності (вибірки) треба відібрати, який має бути обсяг вибірки і підхід до відбору, і які види тестування або інших перевірок слід провести з кожною вибірковою сукупністю.

Метою системи контролю оператора є зниження його властивих ризиків. Ці системи мають свої обмеження, і завжди залишається ризик системи контролю, тобто ризик того, що системі контролю не вдалося запобігти суттєвому викривленню або виявити і своєчасно виправити суттєве викривлення. Два ризики в поєднанні, а саме властивий ризик та ризик системи контролю, створюють ризик суттєвих викривлень: чим вищий властивий ризик та ризик системи контролю, тим вищий ризик суттєвих викривлень.

Якщо властивий ризик або ризик системи контролю є низькими (низький ризик суттєвого викривлення), то верифікатор може прийняти більш високий ризик невиявлення, потребуючи меншого обсягу вибірки, і навпаки.

На основі аналізу ризиків і з урахуванням рівня суттєвості, відповідного для оператора, верифікатор може почати планування вибіркової перевірки, періодичності відбору елементів вибіркової сукупності та обсягу вибірки для включення у план верифікації.

1. Вибіркова перевірка

Вибіркова перевірка – це застосування підходу, за яким лише певна кількість елементів генеральної сукупності даних, заходів з контролю та процедур, які є предметом верифікації, проходять перевірку і верифікацію. Вибіркова перевірка має передбачати рівні шанси для всіх елементів бути відібраними. Це важливо, оскільки верифікатор повинен бути достатньо впевненим, що результати будуть репрезентативними, і дозволять йому за вибірковою сукупністю зробити висновки про всю генеральну сукупність.

Аналіз ризиків є ключовим для верифікатора при вирішенні того, чи вибіркочна перевірка є виправданою. Якщо властиві ризики високі і є значні ризики викривлення, і немає інших засобів збору достатніх і належних доказів, окрім перевірки всієї генеральної сукупності даних або заходів з контролю, то вибіркочна перевірка обмеженого числа заходів/процедур контролю навряд чи виправдана. У цьому випадку вся генеральна сукупність даних та/або всі заходи з контролю повинні бути перевірені. Крім того, якщо генеральна сукупність даних невелика, наприклад, 12 рахунків від постачальника за паливо, перевірка всіх рахунків може бути більш ефективною.

НВ01

Версія 02 від 01.02.2024

Сторінка 66 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Якщо на основі аналізу ризиків вибіркова перевірка є виправданою, то верифікатор повинен спочатку розглянути ризик того, що його висновок, заснований на вибірці, може відрізнитися від висновку у випадку, коли він перевірить всю генеральну сукупність тими ж процедурами верифікації, як для вибірки. Недооцінка цього ризику може призвести до помилкових висновків. При перевірці заходів з контролю верифікатор може, наприклад, вирішити помилково, що заходи з контролю є більш ефективними, ніж вони є насправді. Аналогічним чином при проведенні детальної перевірки даних верифікатор може помилково вирішити, що суттєві викривлення відсутні. Ці викривлення, окремо або разом, можуть потім призвести до формування невідповідного висновку з верифікації. Щоб зменшити ці ризики, верифікатор повинен збільшити обсяг вибірки для досягнення необхідного рівня впевненості.

Верифікатор повинен враховувати деякі основні принципи вибіркової перевірки:

- вибіркова перевірка має бути обґрунтованою на основі аналізу ризиків і повинна бути докладно описана у плані верифікації;
- підхід до формування вибірки та її обсяг повинні бути повністю задокументовані в плані верифікації і разом з результатами вибіркової перевірки повинні бути зафіксовані у внутрішній верифікаційній документації;
- вибіркова перевірка має враховувати специфіку конкретного оператора;
- не допускається проведення вибіркової перевірки шляхом формування вибірки з сукупності, отриманої об'єднанням даних декількох установок або даних декількох об'єктів, розташованих в різних місцях;
- вибіркова сукупність повинна бути репрезентативною для всієї генеральної сукупності заходів з контролю, процедур або даних;
- за можливості, верифікатор повинен враховувати застосований метод вибіркової перевірки і результати верифікацій за попередній рік. Вибіркова перевірка повинна бути організована таким чином, щоб протягом низки циклів верифікації всі потоки даних та матеріальні потоки або джерела викидів були включені у межі ретельної перевірки даних. Крім того, рівень вибіркової перевірки і тестування, ймовірно, буде різним для матеріальних потоків, які забезпечують «значний внесок» до агрегованих даних, та інших матеріальних потоків, які є незначними, або мінімальними у відношенні до агрегованих даних.

2. Статистичний і нестатистичний метод вибіркової перевірки

2.1. Нестатистичний метод вибіркової перевірки

Будь-яка процедура вибіркової перевірки, що не дозволяє чисельно виміряти її ризик, є нестатистичною процедурою вибіркової перевірки, навіть якщо верифікатор ретельно вибирає випадкову вибірку сукупності.

Для більшості верифікацій нестатистичний метод буде доречним, як взагалі для аудитів систем контролю. Це також відноситься і до аналізу верифікатором характеру і причин помилок, а також висновку про їх відсутність або наявність. У цьому випадку верифікатор може взяти фіксований обсяг вибірки елементів, щодо яких відбуватиметься

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

перевірка за кожним основним заходом з контролю, за умови, що обсяг вибірки збільшується при знаходженні помилок. Втім, професійне судження є вирішальним для визначення відповідних чинників, які мають бути розглянуті. Однак, використання нестатистичного методу не дає змоги екстраполювати результати вибіркової перевірки на всю генеральну сукупність.

2.2. Статистичний метод вибіркової перевірки

У разі статистичного методу вибіркової перевірки верифікатор буде використовувати ймовірнісні методи формування та перевірки вибірових сукупностей, тобто випадкову, систематичну або стратифіковану вибірову сукупність, щоб відібрати елементи сукупності для перевірки під час верифікації. Ймовірнісна вибірова перевірка забезпечує об'єктивний метод визначення обсягу вибірки і відбору елементів сукупності для перевірки. Існує багато методів вибіркової перевірки, які можуть допомогти верифікатору зробити висновок щодо кількості викривлень у всій генеральній сукупності даних при відомій кількості викривлень у вибіровій сукупності.

3. Формування вибіркової сукупності

Окрім здійснення вибору між статистичним і нестатистичним методом вибіркової перевірки, верифікатор вибирає також один з зазначених способів формування вибіркової сукупності:

1) Випадковий відбір елементів сукупності.

Випадковий відбір елементів сукупності завжди вимагає наявності інструменту відбору, який забезпечить те, що відбір елементів сукупності дійсно буде "випадковим", тобто незалежним від судження або упередженого ставлення того, хто виконує відбір.

2) Систематичний відбір елементів сукупності.

При систематичному відборі вибирається "випадково" вихідна точка, а потім застосовується систематичне правило для відбору подальших елементів сукупності (наприклад, кожний 20-ий елемент після першого (обраного випадково) елементу).

3) Відбір елементів сукупності навздогад.

Відбір навздогад є способом "хибно випадковим" у тому значенні, що окремих елемент, вибирається "випадково", але насправді може мати деяку упередженість у відборі (наприклад, елементи вибіркової сукупності, які легше аналізувати, або які є легко доступними, або елементи вибіркової сукупності, які відібрані із списку, що відображається на екрані, і т.д.). Цей спосіб завжди і неминуче упереджений, тобто залежний від професійного судження та/або упередженого ставлення верифікатора, або диктується зручністю чи іншими чинниками.

4) Серійний відбір (гніздовий).

При серійному відборі верифікатор вибирає групу заходів з контролю чи даних не випадково.

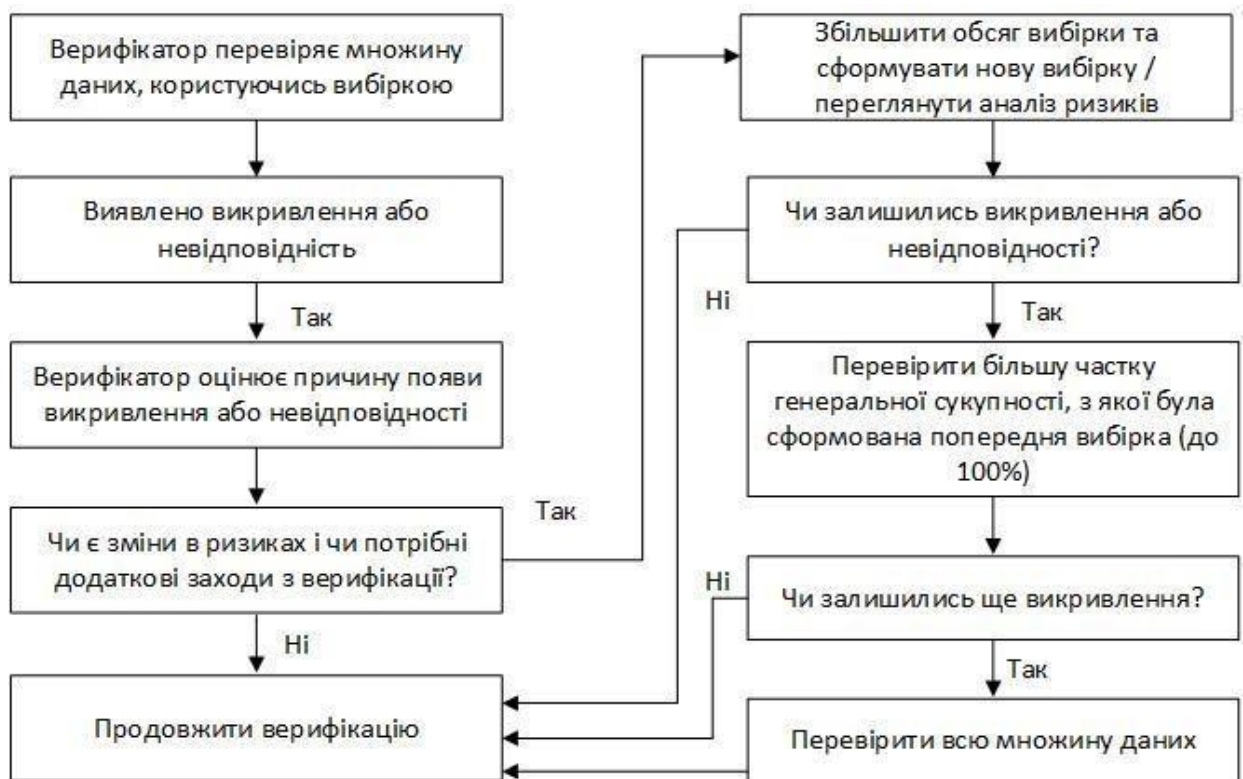
5) Відбір за судженням.

Вибір за судженням заснований виключно на судженні верифікатора, незалежно від обґрунтування (наприклад елементи сукупності із схожими назвами або всі операції, пов'язані з конкретним джерелом викидів або матеріальним потоком тощо).

б) Відбір на основі ризику.

Відбір на основі ризику – це нестатистичний відбір елементів сукупності, що ґрунтується на різних умисно (тобто тенденційно) обраних елементах, часто прийнятих з трьох інших (пункти 3-5 з переліку вище) нестатистичних методів відбору.

4. Алгоритм дій верифікатора під час дій перевірки вибіркової сукупності даних

**ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ
ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»**

**НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ
ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ**

**ДОДАТОК Г. ІНСТРУКЦІЯ ДО ЗАПОВНЕННЯ ФОРМИ
ВЕРИФІКАЦІЙНОГО ЗВІТУ**

У даній інструкції описуються вимоги щодо заповнення форми верифікаційного звіту Ф.НВ.01-01.

Послідовність заповнення форми верифікаційного звіту

1. Відомості про верифікатора

У цьому пункті надаються дані про верифікатора:

- назва верифікатора – найменування юридичної особи та код ЄДРПОУ;
- реєстраційний номер атестата про акредитацію, який надає Національне агентство з акредитації України;
- контактна особа – прізвище, ім'я, по-батькові та посаду;
- номер телефону контактної особи;
- електронна адреса контактної особи ; –
- поштова адреса офісу верифікатора.

2. Відомості про оператора

У цьому пункті надають дані про оператора:

- повну назву оператора – найменування юридичної особи;
- назву установи як зазначено у Єдиному реєстрі;
- адресу установи – місто, вулиця, будинок, поштовий індекс;
- номер державної реєстрації установи в Єдиному реєстрі;
- застосовані версії ПМ та терміни чинності – усі версії ПМ, які застосовувалися у звітному періоді;
- категорію установи за обсягом викидів відповідно до абзаців третього-п'ятого пункту 17 ПМЗ;
- зазначення «Так» чи «Ні» у відповідь на запитання «Чи є установка установкою з низькими обсягами викидів або простою установкою?», що визначається згідно з абзацом першим пункту 50 та абзацами першим і другим пункту 52 ПМЗ . Якщо зазначено «Так», потрібно вказати, яка саме;
- види діяльності на установці – перелік видів діяльності, які здійснюються на установці, відповідно до Переліку видів діяльності.

3. Дані про викиди парникових газів

У цьому пункті надається наступна інформація:

- звітний період – календарний рік як зазначено у звіті оператора;
- позначення (назву) документу – ім'я отриманого від оператора файлу, який містить звіт про викиди;

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

- викиди від технологічних процесів – обсяг у тонах еквіваленту CO₂ (далі – т CO₂екв);
- викиди від спалювання – обсяг у т CO₂екв;
- загальні викиди – обсяг у т CO₂екв, це значення повинне дорівнювати сумі двох значень, наведених вище;
- матеріальні потоки: спалювання – зазначається перелік видів палива (наприклад, природний газ, вугілля тощо). Не потрібно вказувати всі окремі джерела викидів;
- матеріальні потоки: технологічні процеси – зазначається лише загальна інформація про джерело викидів ПП від технологічних процесів (наприклад, кальцинація вапна/очистка димових газів/інше). Детальну інформацію надавати не потрібно;
- методику моніторингу – зазначається повний заголовок методики і, якщо застосовується більше, ніж одна методика моніторингу (як, наприклад, розрахункова або комбінація методик), то вказується, яка методика відноситься до якого матеріального потоку;
- коефіцієнти викидів – зазначається лише тип застосованого коефіцієнту викидів для різних видів палива або матеріалів (наприклад, коефіцієнти за замовчуванням або коефіцієнти, які отримані з лабораторних аналізів);
- зміни, які відбулись у оператора / установки протягом звітного періоду – наводиться стисла інформація про будь-які зміни, які відбулись протягом звітного періоду та які мають суттєвий вплив на звітний обсяг викидів, а також на тенденції викидів по роках. Інформацію, яка надавалася вище, повторювати не потрібно. Прикладами такої інформації можуть бути виконані проекти з енергоефективності, зміни у технології або обсягах виробництва тощо.

4. Відомості про відвідування установки

У цьому пункті необхідно надати наступну інформацію про відвідування установки:

- позначку відповіді «Так» чи «Ні» на запитання «Чи відбувалось відвідування оператора/установки»;
- час відвідування – зазначається період перебування, а саме дати початку та закінчення;
- кількість днів перебування на установці – повна кількість людино-днів групи з верифікації, витрачена на відвідування установки;
- кількість днів, витрачених на проведення всіх верифікаційних заходів – повна кількість людино-днів групи з верифікації, витрачена на проведення верифікації і підготовку верифікаційного звіту;
- прізвище, ім'я, по батькові аудиторів/технічних експертів – зазначаються всі члени групи з верифікації, які брали участь у відвідуванні установки;
- обґрунтування, в разі проведення невиїзної верифікації – якщо відвідування

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

установки було скасовано, то надається відповідне обґрунтування, наприклад: процеси розрахунку обсягів викидів та управління інформацією відбуваються в іншому місці, або те, що відбувається автоматичне управління установкою та всі показники засобів вимірювальної техніки надсилаються у вигляді телеметричних даних;

— дату скасування відвідування установки – зазначається дата письмового затвердження Міндовкіллям як уповноваженим органом, визначеним Законом про МЗВ, заяви про проведення невідвідування верифікації, якщо таке затвердження вимагається Порядком верифікації

ПРИМІТКА 1: Погодження Міндовкіллям рішення верифікатора про проведення невідвідування верифікації не вимагається для установок з низькими обсягами викидів парникових газів (менш, ніж 25 тис. т CO₂ на рік) та простих установок (визначені в пунктах 50 і 52 ПМЗ).

ПРИМІТКА 2: Скасування відвідування установки не можливе (Міндовкілля не надає погодження), якщо (Додаток 5 КІЗ): верифікація звіту про викиди здійснюється вперше даним верифікатором; за попередні два роки відвідування установки не здійснювалось; внесені істотні зміни до ПМ, наведені у пункті 14 ПМЗ.

5. Дотримання оператором вимог ПМЗ

У цьому пункті висновки надаються шляхом позначки «Так» або «Ні». Пояснення надається у відповідному полі лише при виборі варіанта «Ні». Інформація має бути представлена у стислій формі. Детальна інформація для варіанта «Ні» надається у додатку 1 до верифікаційного звіту.

6. Дотримання вимог Порядку верифікації

У цьому пункті висновки надаються шляхом позначки «Так» або «Ні». Пояснення надається у стислій формі. Детальна інформація, за винятком останнього рядка, наводиться для варіанта «Ні» у Додатку 1 до верифікаційного звіту. Детальна інформація для останнього рядка надається у Додатку 2 до верифікаційного звіту.

У відповідних рядках таблиці необхідно надати інформацію, наведену нижче.

Системи та діяльність з обробки даних пройшли детальну верифікацію до первинного джерела даних – якщо обрано відповідь «Так», зазначається, чи це було здійснено під час проведення відвідування установки. Якщо обрано відповідь «Ні», зазначаються причини, чому детальна верифікація обробки даних не вважалась необхідною, а також чому дані не були перевірені до первинного джерела інформації.

Заходи з контролю є задокументованими, впровадженими та підтримуються належним чином, а також є ефективними для запобігання властивим ризикам. Якщо обрано відповідь «Ні», то пояснюється причина, через яку ця вимога не була дотримана.

Процедури, зазначені у ПМ, є задокументованими, впровадженими та підтримуються належним чином, а також є ефективними для запобігання властивим ризикам та ризикам системи контролю. Якщо обрано відповідь «Ні», то пояснюється причина, через яку ця вимога не була дотримана.

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Верифікація всієї множини даних. Якщо обрано відповідь «Ні», то пояснюється причина, через яку ця вимога не була дотримана. Наприклад, вибіркова перевірка через велику кількість даних або ненадання частини даних оператором.

Правильне застосування методики моніторингу. Якщо обрано відповідь «Ні», то надається обґрунтування, чому не можна підтвердити правильне застосування методики моніторингу.

Правильне звітування даних про діяльність відповідно до ПМ та типової форми звіту про викиди. Якщо обрано відповідь «Ні», то пояснюється, яких саме даних це стосується.

Перевірка методів, які застосовуються для заміщення відсутніх даних - надається детальна інформація, чи правильно були вирішенні питання із відсутніми даними.

Оцінка невизначеності. Якщо обрано відповідь «Ні», то пояснюється причина, через яку ця вимога не була дотримана.

Невідповідності попереднього року були виправлені. Якщо обрано відповідь «Ні», то пояснюється причина, через яку ця вимога не була дотримана.

Чи були зміни до ПМ протягом звітного року. Якщо обрано відповідь «Так», то надається стисле пояснення. У Додатку 2 до верифікаційного звіту наводиться повний перелік цих змін.

7. Дотримання принципів моніторингу та звітності

У цьому пункті надається лише стисла інформація. Необхідно явним чином підтвердити свою впевненість у дотриманні оператором принципів моніторингу та звітності. Пояснення потрібно надавати, лише якщо був обраний варіант «Ні». Якщо в останньому рядку обраний варіант «Так», то у Додатку 1 до верифікаційного звіту надаються рекомендації щодо вдосконалення.

8. Рівень суттєвості

8.1. Кількісний вираз рівня суттєвості

У цьому пункті в таблиці робиться позначка поруч з відповідним рівнем суттєвості.

ПРИМІТКА 1: Рівень суттєвості, зазначений у пункті 18 ВЗО, становить 2% (для установок категорії В) або 5% (для установок категорій А та Б) від загального значення звітних викидів або даних про обсяг діяльності за звітний період. Заходи з верифікації, які здійснює верифікатор, і точки даних для проведення вибіркової перевірки, можуть бути більш численними і детальними у разі застосування рівня суттєвості у 2%, ніж вони будуть для рівня суттєвості у 5%.

8.2. Визначення вибіркової сукупності даних

У випадку, якщо застосовувалися вибіркові перевірки, у таблиці надається наступна інформація:

– аспекти, які стосуються вибіркової перевірки, наприклад, інформація про матеріальні потоки, дані про діяльність, види записів;

– метод вибіркової перевірки – стислий опис методу, наприклад, метод випадкової вибіркової перевірки;

НВ01

Версія 02 від 01.02.2024

Сторінка 73 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

– розмір вибіркової сукупності (вибірки) – величина, визначена відповідно до застосованого рівня суттєвості, наприклад кожен 100 записів із 1000. Формування вибіркової сукупності описано в Додатку В цього Керівництва.

9. Висновок верифікатора

У цьому пункті у таблиці робиться позначка, що підтверджує відповідний варіант, та надається інформацію, де це необхідно.

10. Група з верифікації та підпис

У цьому пункті, згідно з конкретними обставинами верифікації, наводиться інформація, що наведена нижче:

Головний аудитор з верифікації – обов'язкове поле.

Аудитор(и) з верифікації – якщо застосовано.

Технічний(і) експерт(и) – якщо застосовано.

Незалежний рецензент – обов'язкове поле.

Технічний(і) експерт(и) незалежного рецензента – якщо застосовано.

Підписано від імені <назва верифікатора> – підпис уповноваженої особи верифікатора. Верифікаційний звіт має бути підписаний ПА, відповідальним за здійснення верифікації. Слід мати на увазі, що шляхом формування висновку та засвідчення підписом цього документу верифікатор підтверджує, з обґрунтованою впевненістю, точність даних (у межах 2% або 5% відповідно до застосованого рівня суттєвості), а також статус відповідності всім правилам та принципам моніторингу та звітності. Якщо після цього будуть виявлені помилки, які можуть зробити наданий вище висновок верифікатора недійсним, це може стати причиною юридичної або фінансової відповідальності верифікатора.

Прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи верифікатора – обов'язкове поле.

Дата надання висновку з верифікації – потрібно мати на увазі, що ця дата повинна бути змінена, якщо відбулося оновлення висновку з верифікації.

11. Додаток 1 до верифікаційного звіту

Цей Додаток містить перелік усіх не виправлених викривлень, невідповідностей, недотримання вимог, а також основних можливостей щодо вдосконалення, які були виявлені під час проведення верифікації. Якщо є потреба, до таблиці може бути додана необхідна кількість рядків.

11.1. Викривлення, невідповідності, недотримання вимог та рекомендації щодо вдосконалення

У цьому пункті надається опис для кожного елементу таблиць А-Д у відповідному рядку. Для таблиць від А до В також зазначається, чи елементи, внесені в таблицю, є суттєвими або ні. Якщо є потреба, до таблиці може бути додана необхідна кількість рядків. Якщо немає необхідності вносити жодних записів до будь-якої таблиці, у першому рядку цієї таблиці зазначається «Не застосовано».

НВ01

Версія 02 від 01.02.2024

Сторінка 74 з 75

ДОКУМЕНТ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПП «ЮК «Фелікс Арт-А»»

НВ01 КЕРІВНИЦТВО З ВЕРИФІКАЦІЇ ЗВІТУ ОПЕРАТОРА ПРО ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

А. *Невиправлені викривлення*: надається детальна інформація про викривлення, включно з їх характером, розміром та тим, до якого елементу звіту вони відносяться; а також те, чому викривлення мають суттєвий вплив (якщо це так). Необхідно чітко вказати, чи є викривлення завищенням (тобто, дані вище, ніж вони мають бути) або заниженням (тобто, дані нижче, ніж вони мають бути).

Б. *Невиправлені невідповідності*: наводиться детальна інформація про невідповідність, включно із її характером, розміром та зазначенням того, до якого елементу ПМ вона відноситься.

В. *Невиправлені недотримання вимог*: наводиться детальна інформація про недотримання вимог, включно із їх характером, розміром та зазначенням того, до якого елементу ПМЗ вони відносяться.

Г. *Рекомендації щодо вдосконалення*: надається вся відповідна інформація.

Д. *Невідповідності попереднього року, які не були виправлені*: надається вся відповідна інформація. Невідповідності минулого року, які були зазначені у попередньому верифікаційному звіті і були виправлені, зазначати не потрібно.

11.2. Методи із заміщення відсутніх даних

Якщо відповідь на питання (3) «Ні», то в цьому рядку надається детальна інформація.

Якщо відповідь на питання (4) «Так», то в цьому рядку надається детальна інформація.

12. Додаток 2 до верифікаційного звіту

12.1. Стислий виклад усіх змін до плану моніторингу

У цьому пункті надається вся інформація щодо усіх змін до ПМ. Якщо є потреба, до таблиці може бути додана необхідна кількість рядків. Якщо немає необхідності вносити жодних записів, то у першому рядку зазначається «Не застосовано».

У цьому додатку надається стислий виклад щодо:

а) всіх змін, які були просто повідомлені оператором Міндовкілля до 31 грудня звітного року (неістотні зміни) або повідомлені у вигляді ПМ із змінами для затвердження (істотні зміни);

б) всіх змін, які були виявлені верифікатором, та про які не було повідомлено оператором Міндовкілля, або які не були затверджені Міндовкіллям у вигляді ПМ із змінами, станом на 31 грудня звітного року.

13. Додаток 3 до верифікаційного звіту

У цьому пункті у таблиці зазначаються всі відповідні матеріали (такі як файли, записи, бази даних, стандарти, сертифікати та інше), які були проаналізовані під час проведення верифікаційних заходів для підготовки верифікаційного звіту. Якщо є потреба, до таблиці може бути додана необхідна кількість рядків.